Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

7. VIII 1992. ● ИЗЛАЗ[illegible]КОМ ● ГОДИНА LIV ЦЕНА 100 Д БРОЈ 2119

За све од 7 до 77

XXV ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

Barcelona'92

ПОСЕБАН ДОДАТАК:

ВАЖНО ЈЕ БИТИ ПРВИ

Веровали или не!

КРАЉ ПОМАРЕ I

(1743-1798)

САТАХИТИЈА ПО РОЂЕЊУ ЗВАО СЕ ОТУ, АЛИ ЈЕ УЗЕО ИМЕ ПОМАРЕ, ШТО ЗНАЧИ **КАШАЉ**, ЈЕР ЈЕ ЊЕГОВ СИН УМРО ОД ТУБЕРКУЛОЗЕ. ТАКО ЈЕ ЦЕЛА ДИНАСТИЈА КОЈА ЈЕ ДАЛА ЈОШ ТРИ ВЛАДАРА НОСИЛА ОВО ЧУДНО ИМЕ.

ВОЗОВИ

КОЈИ СЕ КРЕЋУ ПО ДРВЕНИМ ШИНАМА ПРВИ ПУТ СУ УПОТРЕБЉЕНИ ЈОШ 1550. ГОДИНЕ У РУДНИЦИМА ЛЕБЕРТАЛУ У АЛЗАСУ (ЕНГЛЕСКА) И СЛУЖИЛИ СУ ЗА ПРЕВОЗ УГЉА.

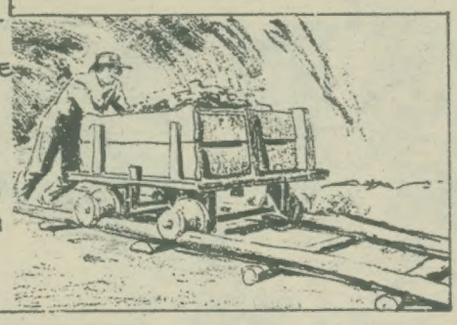

ПТИЦА ОУ

СА ХАВАЈА ИМА ГЛАС ВЕОМА СЛИЧАН ЗВУКУ МАЊЕГ МОТОРНОГ ЧАМЦА.

ФИЛОСТОРГИОС

(360-430) ПОЗНАТИ ГРЧКИ ИСТОРИЧАР, НАПИСАО ЈЕ 12 КЊИГА, А СВАКА ПОЧИЊЕ РЕДОМ СА ПО ЈЕДНИМ СЛОВОМ ЊЕГОВОГ ИМЕНА.

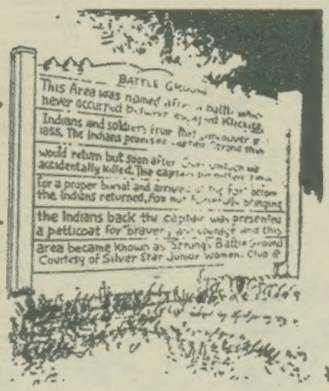

ГРАД БЕТЛГРАУНД

(У ПРЕВОДУ БОЈИШТЕ) ДРЖАВА ВАШИНГТОН, САД, ПОДИГНУТ ЈЕ НА МЕСТУ ГДЕ ЈЕ ТРЕБАЛО ДА СЕ ОДИГРА БИТКА ИЗМЕЂУ ИНДИЈАНАЦА И АМЕРИЧКИХ ВОЈНИКА. АЛИ, ДО ЊЕ НИКАД НИЈЕ ДОШЛО.

ФРАНЦУСКИ ВОЈВОДА ОД ПЕНТЕВРА

(1725-1793)

ПОСТАО ЈЕ АДМИРАЛ КАДА МУ ЈЕ БИЛО САМО **9** ГОДИНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● Алик, унук некадашњег председника Председништва Врховног совјета СССР Анастаса Микојана познати је рок музичар. Пошто је напустио Ваздухопловни институт (отац му је био познати пробни пилот), посветио се искључиво року. Кажу да је одличан вокал и изванредан гитариста, доскора је наступао са популарним групама „Машина времена" и „Успешна куповина", а однедавно има свој састав који је назвао „Сребрна рубља", а који негује искључиво – блуз.

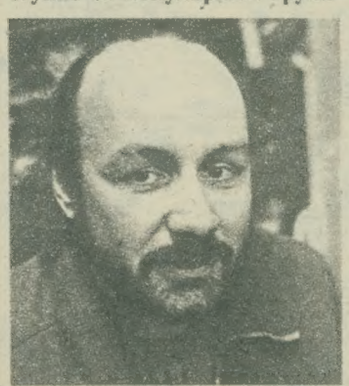

●●● америчка Агенција за васионска истраживања (Наса) намерава да поново крене у потрагу за животом у космосу па је у ту сврху обезбедила суму од 100 милиона долара. Како програм предвиђа, потера за ванземаљцима трајаће 10 година а отпочеће, симболично, 12. октобра, то јест на дан Колумбових открића. Буде ли имала среће као он, можда ће и сама открити неки нови свет.

●●● по извештају Светске федерације библијских издања, Библија је до сада преведена на 1978 језика. Међу 32 „нова", на којима је објављена прошле године, спадају и ембе и китуба (Заир), кекчи (Гватемала) и македонски. Судећи према 566 издања, Библија је најомиљенија на афричком континенту. Што се тиче Европе, ни она нема разлога да се стиди јер је ово капитално дело штампала на 187 језика.

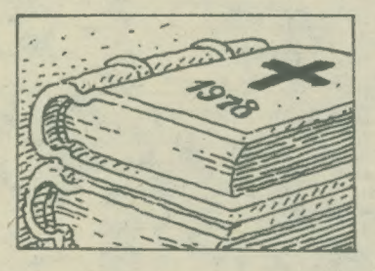

●●● Мохенџо Даро, град подигнут пре 5000 година у долини Инда, озбиљно је угрожен и уколико се нешто хитно не предузме, неће још дуго постојати, што ће бити штета не само за туристе него и археологе. Занимљиво је да је Мохенџо Даро, који још називају и „градом мртвих", био веома развијена урбана целина са правоугаоном мрежом улица, системом канализације и канала за наводњавање. Његови становници умели су да граде вишеспратнице од опеке и

херпича, у којима се није само становало, него су служиле и као складишта. Још једна од ствари којима су могли да се подиче његови житељи јесте и низ јавних и приватних купатила.

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

ШТА СА НА КАПИЈАМА ТУЂИМ ЧУЧЕЋОМ МАРВОМ

(1855. године)

Усевима пољским, лето 1955. године, чиниле су се такве штете као да је то штеточинство какво законом одобрено дело које је свакоме слободно чинити. Штавише, подобне потрице штете чиниле су се учестало и у самој вароши, све од марве која од сокака до сокака, и дању и ноћу, и гладна и жедна, скита као оно мангуп кад залута. Оштећени коме је башта упропашћена добија отштету, али са тим задовољан не може бити. Цени се само материјална штета, а изгубљена пријатност, задовољство и уживање ради кога се и старао украсити башчу своју трудећи се више година, остаје свагда неплаћено. Све је то подигло велике тужбе у вароши овој. Народу није могуће свагда своја врата затворена држати, а да се не укрца унутра лутајући и пред капијама туђим чучећа марва.

За отклонити све ове штете нуждно је да се по вароши лутајућа марва затвара у оборе исто као што се чини са пољском марвом. Учинила ова марва штету или не учинила, на њу се мора применити исти закон. Ако се без чувара скиће, марва се има у обор затворити сходно казненом законику за полицајне преступнике, а нарочито сходно параграфу 169. После ће се њен власник казнити. Тим начином постигло би се и то да и Турци своје краве затворене држе, јер и оне би у обор дотериване морале бити.

Овако је члан Примирителног суда госп. Јовановић писао Славном Управитељству вароши Београда 18. јула 1855. године. Исто Управитељство издало је Објаву у вези са лутајућом марвом тек на поновљен допис и опис страданија башча и изгубљене пријатности. То је било 26. јануара 1856. године. Пре свега је истакнуто:

По околним селима, а особито у вароши овдашњој по башчама, догађају се и све већма умножавају се потрице/штете од стоке месних жителя зато што Турци стоку своју пуштају у свако доба без пастира, која се по вароши скиће и на штету учи, чему је последица да се и стока наших људи затворити не може, пошто се свакад не зна које је брачче Турско а које жителя нашег, те се поред Турске стоке и наших људи стока по сокацима слуња и штету чини, премда не у оном степену као Турска стока, јер наши људи своју стоку боље од штете чувају и пред пастира истерују.

И јануара 1856. године понавља се да је штета у башчама произведена већа од пуке материјалне штете пошто жителъи вароши Београда башче подижу више ради уживања неког задовољства него ради материјалне користи. Зато гаје цвеће у својим башчама. Кад је у питању Турска марва, Управитељство је код надлежне Турске власти дејствовало ради одклоњенија овог нереда. Неред је уопште а и у појединачних људи животу. Још је нешто важно за казати: догађало се да се штета од Турске марве учињена надокнади, али се никада није Турцима јавно и енергично забрањивало своју стоку пуштати да по сокацима тумара. За житељe Београда, средином прошлога века, све је несносније и све је увредљивије бивало, што Турци о чистоћи варошкој не воде рачуна.

Да би се овом нереду једаред за свагда на пут стати могло, Управитељство вароши Београдске принуђено је високохваљено Попечитељство внутрених дела о свему поново известити и учтиво молити да оно код надлежне Турске власти подејствовати изволи да се проблем реши. Најпре, опште ползе ради, Турцима забранити да стоку пуштају да се по сокацима скита и на капијама туђим чучи, а гдекад и у башче туђе са цвећем улази. Нашим служитељима, који на чистоћу вароши мотре, наредити да стоку, било Српску било Турску, само ако се скита могу у обор затворити.

Са Турском затвореном стоком, надлежно и строго, поступаће Турска власт када је извести српска власт. Ако тако не буде, онда се довољна чистоћа у вароши одржавати не може, нити се често догађајући случајеви нереда, доклонити могу. Шта више, може се догодити да наши житељи, огорчени штетама, у злостављање и убијање у штети ухваћене стоке, упусте се. Зато Објава свакоме ставља на знање да ће се мангуп-стока хватати, 14 дана у обору затворена држати, а затим на корист касе општинске продати.

Приредила: ***Маша Кађански***

Илустровао: Ивица Кољенин

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

ДА ЛИ ЋЕ СЕ КОНАЧНО СКЛОПИТИ...

ВЕЛИКА МОЖДАНА СЛАГАЛИЦА

Последње године 20. века проглашене су „Декадом мозга". Научници верују да ће, уз помоћ најсавршеније технологије, коначно „ући у главу" и открити све тајне начина на који човек мисли, говори, слуша музику, памти лица или предмете...

Уколико држите у руци један од 100 примерака „Забавника" са уграђеним микрочипом, у једном тренутку, док читате овај текст, осетићете благи електрошок. Ако имате обичан примерак листа, ништа вам се неће догодити.

Дубоко у мозгу сићушан орган, не већи од бадема, сада је у стању приправности. Наравно, уколико спадате у лаковерне особе. Нервне ћелије амигдале, тог сивог можданог језгра, упалиле су се и очекују наговештени електрошок.

Када су групи добровољаца научници дали ово лажно упозорење, могли су да „виде" шта се дешава у мозгу. Читали су мисли тих добровољаца.

Клавир у глави

Научници верују да ће, уз помоћ све савршеније технологије, коначно открити све тајне мозга. Питање, како многи воле да кажу, те последње неосвојене територије стављено је и пред амерички Конгрес. Званично је изгласано да се последње године

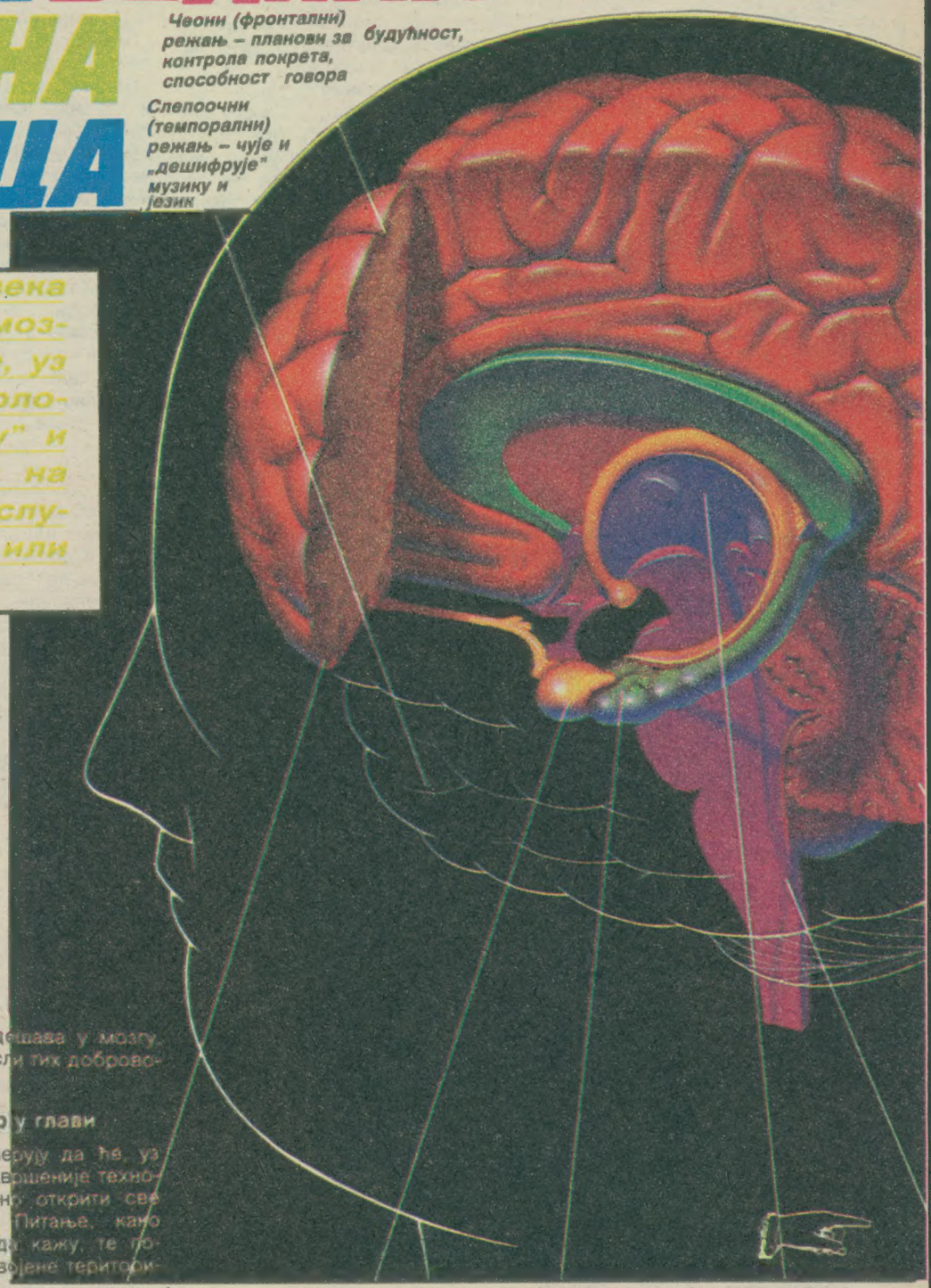

Чеони (фронтални) режањ – планови за будућност, контрола покрета, способност говора

Слепоочни (темпорални) режањ – чује и „дешифрује" музику и језик

Можданa кора (церебрални кортекс) – покрива четири режња од којих је састављена лева и десна можданa хемисфера. Дебела је само неколико милиметара

Бадемасто језгро (nucleus amygdalae) – на основу мишљења и опажања „производи" емоције

Hippocampus (можданo језгро) – утврђује нове податке и краткотрајно памћење претвара у дуговечније

Thalamus (можданo језгро) – прима чулна опажања и преноси их у мождану кору

(снимање уз помоћ магнетске резонанције) даје детаљну слику мозга снимцима који су међусобно удаљени 50 милисекунди

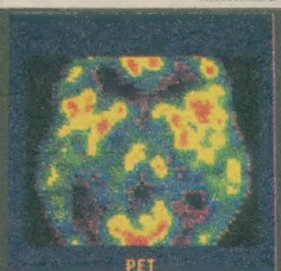

(дубинско снимање – томографија – одашиљањем позитрона) прати проток крви и бележи можданe активности

(суперпроводни квантни уређаји интерференције) „опажа" магнетска поља и тако бележи мождану активност

(компјутеризовани уређај за дубинско снимање уз помоћ одашиљања фотона) такође прати проток крви као знак можданe активности

(електроенцефалограм) најстарија техника снимања електричних активности у мозгу

које нас деле од 21. века прогласе „Декадом мозга". Неуролози и остали истраживачи верују да ће успети да створе такозвану функционалну малу

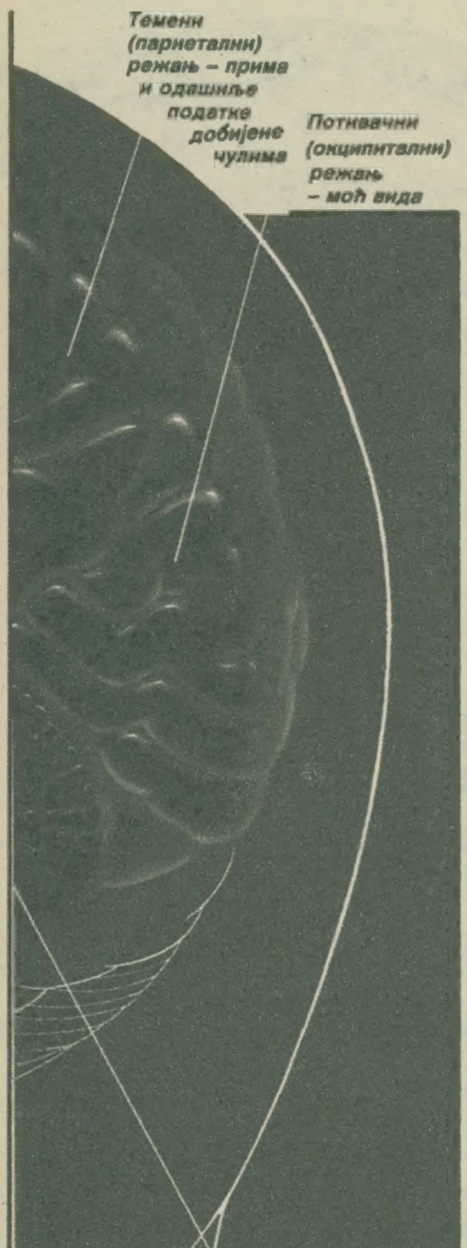
Теменски (паријетални) режањ – прима и одашиље податке добијене чулима
Потиљачни (окципитални) режањ – мождани вид
Можданo стабло – контролише аутоматске функције тела као – дисање. Веза између мозга и кичмене мождине
Cerebellum – усклађује рад мишића и управља способношћу покрета који се уче напамет

тог органа, тешког око 1500 грама, који чини део централног нервног система. Уколико успеју, биће то можда најзначајније откриће у историји човечанства.

Уз већ многе познате чињенице о мозгу непрестано долази до нових открића која су некада сасвим ситан, али важан делић у сложеној слагалици коју представља та „мини васиона" у нашој глави.

Неуролози су, на пример, употребили SQUID, уређај који бележи и најситније промене у магнетском пољу у мозгу. (Када су неурони, нервне или ганглијске ћелије у мозгу, у погону, ствара се електрично поље које, опет, индукује магнетско поље. Тако те магнетске промене говоре, у ствари, о активности неурона, односно – мозга.)

Добровољци су имали једноставан задатак. Да слушају клавирску музику. Док су они опуштено уживали у звуцима Шопена, научници са Њујоршког универзитета, уз помоћ SQUID-a, помно су пратили шта се догађа у главама тих добровољаца. Дошли су до невероватног открића.

У мозгу постоји одраз дирки на клавиру. Не само да човек гласније тонове чује на другом месту од оних тиших, већ су и места у мозгу која чују различите тонове распоређена као и беле и црне дирке на клавиру. То само значи да је размак у мозгу који разликује високо од ниског „Ц" пропорционално исти као и размак дирки које „производе" те тонове.

Дошло се и до следеће, ништа мање невероватне, спознаје. Мождани системи који упознају и памте лице неке особе налазе се на сасвим различитом месту од оних који препознају предмете. Ако желимо да се присетимо неког човека, укључиће се део на десној страни мозга који је, иначе, задужен за просторно сналажење. Супротно томе, кад говоримо о кухињској варјачи, покренут је део мозга који управља покретима и додиром.

– Занимљиво би било докучити на који то начин наш мозак прикупља знања – каже Антонио Дамазио, неуролог са Универзитета у Ајови. – Досадашња истраживања наводе нас на закључак да, у случају предмета, мозак памти оно што претходно забележи као додир и покрет. Кухињску варјачу „убацићемо у меморију" тек кад је опипамо рукама и, можда, искористимо да промешамо ручак или истучемо дете.

Паметни троше мање „горива"

Замислите четири правоугаоника које треба да сложите тако да чине латинично слово „L". Сада те правоугаонике поставите тако да буду паралелни међу собом. А како бисте од тих правоугаоника саставили троугао?

Подручје у мозгу близу леве стране у потиљачном делу главе сада грозничаво ради, посебно ако ова наређења извршавате мислећи, не користећи оловку и папир. Пошто је то подручје ионако задужено за просторно одлучивање, у томе и нема нечег чудног. Занимљиво је само колико енергије мозак троши да би решио постављене задатке.

Постоји компјутерска игра „Тетрис" у којој играч има сличан задатак. На екрану рачунара помера правоугаонике и од њих саставља задата слова, геометријске фигуре, предмете. Игра има неколико нивоа и што је играч способнији у решавању, брже добија могућност да се бави сложенијим задацима.

Уз помоћ справе PET Ричард Хаир са Универзитета у Калифорнији снимао је до којих промена долази у глави играча који су решавали „Тетрис". Хаир је закључио да је почетницима потребно знатно више труда да би савладали основе „Тетриса". Кад уђу у штос, играчи за неколико недеља побољшавају резултате и за 700 одсто.

Ипак, најзанимљивије до чега је дошао Хаир јесте закључак да особе чији мозак сагорева мање енергије у току мождане активности имају знатно већи коефицијент интелигенције од оних којима треба много више „горива" да би дошли до сличних закључака.

– Да ли онда може да се закључи да неурони интелигентнијих особа раде успешније? Условно речено, да ли паметан мозак постиже више користећи рад мањег броја неурона? Можда је интелигенција способност да се, у одређеном тренутку, зна које делове у мозгу треба а које не треба користити – пита се Ричард Хаир.

Говорим, ал' не слушам!

Закључите да ли се нека реч у овој реченици римује. Онда реците која је то животиња са јако дугачким вратом!

Док читате ову наредбу, визуелни центар који се налази у потиљачном делу, тачно иза очију, тренутно је врло активан. То се могло и очекивати.

Доскора су неуролози сматрали да су способности као читање, писање, могућност римовања речи, смештене у једној можданој области. Нису били у праву. Кад треба да кажете име неке животиње, као што је у овом случају жирафа, и онда прочитате назив тог дуговратог сисара, то се неће десити у истом центру у мозгу.

Неколико група неурона разбацаних по можданој кори или кортексу помогло вам је да се сетите имена жирафе. Те исте групе неурона не морају да буду задужене и за читање.

Истовремено, центри који управљају говором а налазе се на левој страни мозга помогли су вам да закључите да у првој реченици нема речи које се римују. Тај центар је, док нисте почели да размишљате и о римовању, био потпуно успаван док сте само читали овај текст.

Још нешто је важно. Да бисте знали значење неке речи, она не мора да буде изговорена у можданом уху. Мозак, то је сасвим извесно, препознаје значење не само по звуку него и кад „сними" неку реч.

– Донедавно се погрешно мислило да реч коју „сними" мозак најпре мора да „озвучи" да би је човек изговорио – објашњава Маркус Рајкл са Универзитета у Сент Луису – Изненађење за моје колеге и мене било је откриће да кад видите неку реч и изговорите је, она уопште није морала да „прође" кроз аудитивни део у мозгу. У ствари, кад неко прича, аудитивни мождани центри и нису активни. То само значи да ми не чујемо оно што сами кажемо на исти начин на који слушамо нешто што неко други прича.

Нова мапа за 21. век?

Делови многобројних података којима човек располаже смештени су у различитим центрима у мозгу, посебно у задњем делу мождане коре. Области мозга ближе предњем делу садрже оно што Антонио Дамазио назива – мождане шифре комбиновања. Те шифре имају способност, као да се ради о неком вештом монтажеру, да од разбацаних „кадрова" (чињеница) сложе складну слику (мисао, идеју...).

– Када човек, рецимо, размишља о некој особи, у његовом мозгу постоји такозвана зона конвергенције, односно место где ће се истовремено слити сви подаци о тој особи и склопити у целовиту слику – каже Антонио Дамазио.

Експерименти су показали да људи оштећеног мозга не могу, на пример, да се сете ни имена најближих рођака. Уређаји којима је сниман њихов мозак бележе слаб знак препознавања кад им се покаже неко кога су пре повреде познавали, али, по речима Дамазија, „тај знак није доступан њиховој свести".

А шта је то свест? Или мишљење? После непуне две године „Забавник" поново пише о мозгу очигледно не нудећи много нових података. А да ли ћемо у наредни век ући са прецизно урађеном мапом мозга, то нико не може тачно да одговори.

Припремила: ***В. Софреновић***

МА ШТА КАЖЕШ

БОГАТИ НА СТУБУ СРАМА

Најновија манија Јужнокорејаца је изградња луксузних или, како су их новинари назвали, фараонских гробница. Ова мода толико је узела маха да је Министарство за здравље и социјалну политику сматрало за неопходно да на „стуб срама" изнесе 91 име оних који су подигли праве палате за одлазак на онај свет.

Шта је то натерало Министарство да без пардона прозове силне политичаре, пословне људе и богаташе кад не постоје баш никакве законске препреке за подизање оваквих гробница, а осим тога градња и не спада у његову надлежност? Одговор је једноставан: Министарство и брине за оно за шта је надлежно, а то је здравље јер – како бити здрав ако нема шта да се једе?

Па зар је баш дотле дошло, питају се многи? И јесте и није, одговара министар здравља. Боље је спречити него лечити! Треба, наиме, имати у виду да је Јужна Кореја планинска земља са мало обрадивих површина и чак 42 милиона становника. Како их прехранити ако свако коме падне на памет реши да подигне гробницу од, рецимо, 300 квадрата па уз то узурпира још читав хектар око ње?■

ЈЕДИНСТВЕНО РЕШЕЊЕ

Судећи по занимању које је владало за улазак у израелски Парламент, Централна изборна комисија имала је пуне руке посла. Користећи се правом да до одређеног датума положе 9.600 долара као кауцију и при том поднесу листу подршке са 1500 потписа, за Кнесет је конкурисало око тридесетак политичких организација међу којима су били представници Партије птица, групација „На точковима" која штити интересе око 27.000 таксиста, па Удружење тучених жена, пензионера и присталица трансценденталне медитације. У име 100.000 жртава хипотекарних зајмова узетих за откуп станова у Кнесет би и Рони Арнон, док Моше Бадаш жели у Парламент како би могао да крене у одлучну борбу против тираније пореза.

Гади Тик, лидер присталица трансценденталне медитације, сматра да би њихових 77 кандидата у свет политике унело велике промене тако што би међу члановима Парламента развили хармонију и љубав и тако, уз срећу и слогу, успешније превродили економске тешкоће са којима се земља суочава. Најоригиналнију идеју за решење овог питања понудио је кандидат са листе „Треће израелско краљевство". Он је предложио изградњу новог монументалног храма који би годишње могао да привуче око девет милиона туриста.

Очаран оваквим богатством идеја, израелски председник Херцог сматрао је за неопходно да током изборне кампање замоли потенцијалне посланике за мало више „одговорности и уздржаности".■

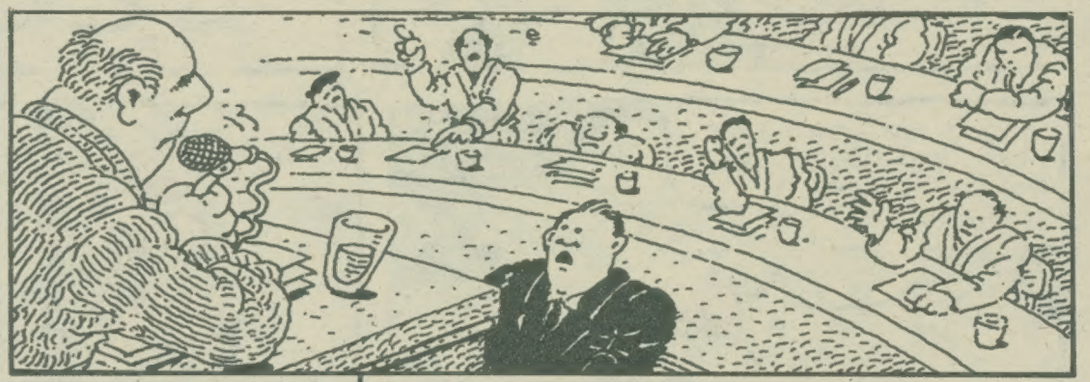

ИМА НЕКА ТАЈНА ВЕЗА

Нема тог америчког зубара који се није зблануо када је прочитао извештај истраживачког центра у Принстону (не оног у којем је чувени универзитет, него једног другог), у коме је, црно на бело, стајало да парче чоколаде дневно спречава појаву каријеса. Мада је та тврдња била супротна ономе што су учили, нико од њих није се огласио све док у штампи није објављено да је истраживање финансирала фабрика „M&M-Mars", чувени произвођач чоколаде. Тек онда им је пукло пред очима.■

ПАНИКА ЗБОГ ТОАЛЕТА

Да су услови за излазак на Европско заједничко тржиште веома строги, недавно су могли да се увере и британски произвођачи тоалета када су добили упутства како да тестирају своје производе ако мисле да их продају Европи. Дакле, ко хоће на немачко, француско или неко друго тржиште мора да провери да ли је његова WC шоља одговарајућа, односно да ли је у стању да одједном „прогута" тачно дванаест листова меког тоалет папира, колико то европски стандарди предвиђају.

Међутим, испуњавање овог услова није довољно за прелаз преко Ламанша: Европа тачно зна шта хоће, а хоће да свака клозетска шоља, прекривена пиљевином, буде потпуно опрана само једним повлачењем воде. Трећи, и последњи, услов састоји се у тесту који проверава да ли грудвица смоле „специфичне тежине" може да буде спрана, без и једног јединог трага, такође, једним повлачењем.

Нови европски стандарди који постају обавезни већ следеће године бацили су у велику бригу Енглезе: шта да раде са WC шољама које су до сада користили? Хоће ли Европа завиривати и у њихове клозете? ■

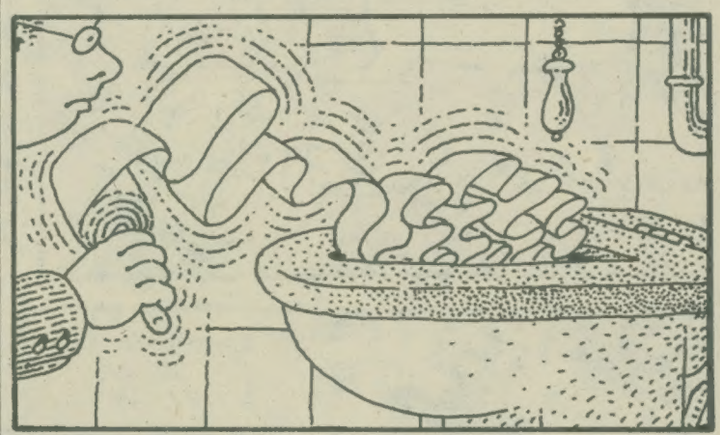

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

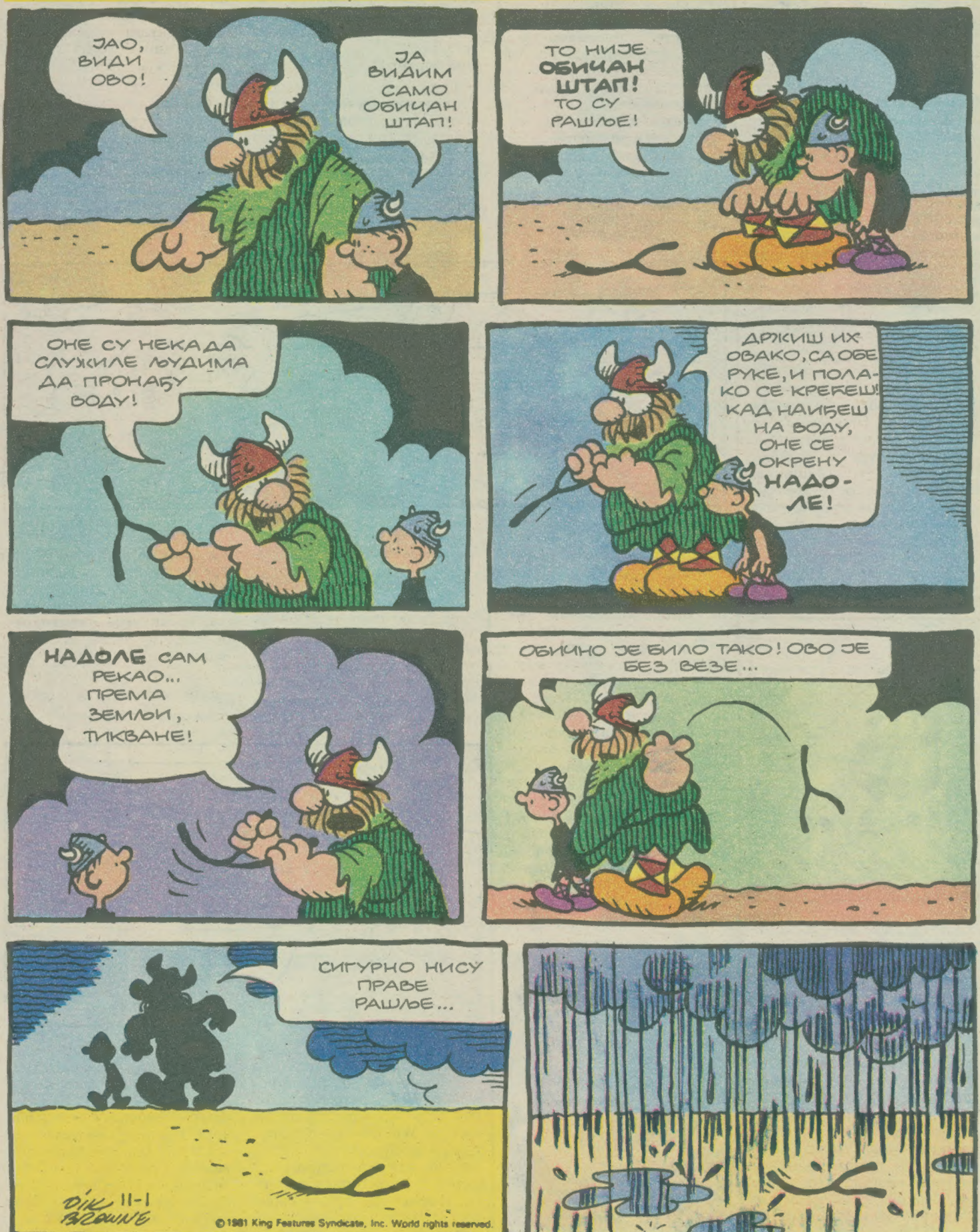
ЈАО, ВИДИ ОВО!
ЈА ВИДИМ САМО ОБИЧАН ШТАП!
ТО НИЈЕ ОБИЧАН ШТАП! ТО СУ РАШЉЕ!
ОНЕ СУ НЕКАДА СЛУЖИЛЕ ЉУДИМА ДА ПРОНАЂУ ВОДУ!
ДРЖИШ ИХ ОВАКО, СА ОБЕ РУКЕ, И ПОЛАКО СЕ КРЕЋЕШ! КАД НАИЂЕШ НА ВОДУ, ОНЕ СЕ ОКРЕНУ НАДОЛЕ!
НАДОЛЕ САМ РЕКАО... ПРЕМА ЗЕМЉИ, ТИКВАНЕ!
ОБИЧНО ЈЕ БИЛО ТАКО! ОВО ЈЕ БЕЗ ВЕЗЕ...
СИГУРНО НИСУ ПРАВЕ РАШЉЕ...
DIK BROWNE 11-1
©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ТОМ И ЏЕРИ

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ

● Виљем Хана и Џозеф Барбера свој први цртани филм урадили су 1940. године. У том цртаћу главне личности биле су мачак Џаспер и безимени миш. Иако су тај филм, под називом „Мачак добија чизме", директори филмске куће „MGM" примили доста хладно, публика је била одушевљена. Цртаћ је те године номинован чак и за Оскара.

● С обзиром на успех ликова, Хана и Барбера су наредне године урадили још један филм о мачору и мишу – „Поноћна клопа". Тек у том цртаћу мачор постаје Том а миш – Џери. А како су добили имена? Пошто је било више предлога, имена главних јунака извучена су из шешира.

● За црно-бели филм „Каква ноћ!" Џо Барбера је 1932. написао сценарио. Два човека, дебељко и мршавко, звала су се Том и Џери.

● Имена Том и Џери ипак није смислио Барбера. Давне 1821. године излазио је часопис „Том и Џери или – живот у Лондону". Уредник Пирс Иган из броја у број пратио је перипетије двојице дошљака који покушавају да се снађу у британској престоници. Прича је доживела успех и постављена је и у позоришту.

● Бил Хана ушао је на „мала врата" у свет филма. У кући „MGM" најпре је радио као чистач, а касније је напредовао у – кафе куварицу. Иако је често понављао да и „није баш неки уметник", његов смисао за добру причу и режију био је пресудан за успех филмова о Тому и Џерију.

● Џо(зеф) Барбера радио је као чиновник у банци. Али, још у време тих (не)уметничких дана био је познат не само као одличан већ и изузетно брз цртач. Једном приликом, на одушевљење окупљених радозналаца, такмичио се сам са собом. „Избацивао" је цртеже толико брзо да двојица нису стизала да их све закаче на таблу. Тај његов дар, уз изузетан смисао за хумор, био је увек предмет зависти многих колега.

● Уз Хану и Барберу, као идејне творце филмова о Тому и Џерију, трећи човек из сенке био је Фред Квимби. Каријеру је започео као трговачки путник да би временом догурао до директора „MGM" студија за цртане филмове. Иако је Квимби био познат као особа оперисана од хумора, потписивао је филмове о Тому и Џерију све до 1955. године.

● Музику за Тома и Џерија смишљао је Скот Бредли. Користио је сложену 12-тон-

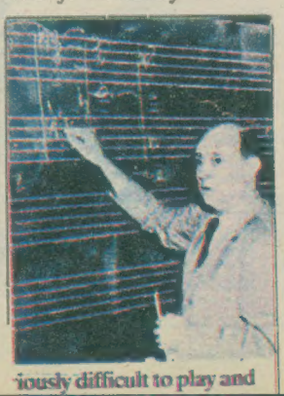
iously difficult to play and

ску технику коју је у музику први увео Арнолд Шенберг 1912. године.

● У почетку филмског живота Тома и Џерија приче су рађене тако да миш никад први не започиње сукоб. Али, као у свим причама о добрим и лошим јунацима, Џери је из свих ситуација излазио као победник.

● Године 1957. „MGM" затвара свој студио за цртане филмове. Хана и Барбера су до те године урадили 114 филмова о Тому и Џерију. Раних шездесетих причу о светски познатим фацама мачке и миша у 13 прича наставио је, и то прилично неуспешно, Џин Дајч. Од 1936. до 1967. Чак Џоунс поново се латио ова два јунака и направио 34 цртаћа. Џоунсови Том и Џери били су толико „заслађени" да се ником нису посебно допали.

● Том и Џери живе свој нови живот кроз америчку телевизијску серију цртаћа о чувеној (буљавој) породици Симпсон. Сви Симпсонови просто обожавају да гледају вратоломије мудрог миша и мачора који вечито смишља како да надмудри (и уништи) свог супарника, а увек сам извуче дебљи крај.

● Просечна сторија о Тому и Џерију траје шест и по минута. За сваку секунду анимације користила су се 24 филмска оквира што, у просеку, по филму износи 9360.

● Хани и Барбери требало је најмање шест недеља да заврше један филм са својим јунацима. Иначе, у почетку је сам Бил Хана „позајмљивао" Тому глас.

● Том и Џери су, како је време протицало, мењали изглед. Хана и Барбера трудили су се да те промене буду урађене тако да се види да и њихови јунаци набацују годинице. Џе-

ри се временом мало угојио и изгубио своје познате дуге трепавице. Томово крзно се помало офуцало, обрве су му биле све „укрштеније", уши су му изнутра добиле ружичасту боју, а фаца је, уместо беле, добила сивкасти тон.

● Први женски рекет света Моника Селеш једном приликом је изјавила да је у игри инспиришу ликови Тома и Џерија. „Замишљам да сам ја та мачка која по терену јури лоптицу, односно – Џерија!"

● Хана и Барбера су 1975. за телевизију обновили цртаће о Тому и Џерију. Директори ТВ куће „ABC" саветовали су им да задовоље захтеве родитеља и од Тома и Џерија, уместо вечитих непријатеља, створе савезнике. Нова серија која је мачора и миша представила као пријатеље који заједнички решавају невоље доживела је прави фијаско.

B. C.

Прича о првим српским олимпијцима

ПЛАЊИО СЕ САМО КАУБОЈА И ИНДИЈАНАЦА

Драгутин Томашевић у дресу „Душана Силног"

Душан Милошевић је у Стокхолму 1912, уместо медаље, зарадио тровање арсеном, а Драгутин Томашевић, заробљен у јендеку, гледао како ривали одмичу ка циљу маратонске трке на Петим летњим олимпијским играма

После вожње од Београда, преко Пеште, Берлина, Сасанаца, Трелборга и Малмеа, која је трајала 51 сат прва олимпијска екипа Краљевине Србије стигла је у Стокхолм на Пете летње олимпијске игре 1912. године. У екипи су били Душан Милошевић, члан атлетске секције „Душана Силног", и Драгутин Томашевић, редов XVIII пешадијског пука, наши први олимпијци, и делегати Српског олимпијског комитета пешадијски капетан Светомир Ђукић, коњички поручник Драган Војиновић и председник Београдског спортског клуба Андра Јовић.

Из Београда су испраћени прангијама, а дочекани „Политикиним" уводником „Олимпијада" у коме је стајало: „И ми смо имали својих представника, али боље да нисмо. Њихова имена се нигде нису чула, они се нису квалификовали ни за деми-финале (полуфинале), а за финале и да не говоримо". Телевизијског преноса, наравно, није било, па ни новинских извештаја са самог такмичења, али сигурно је да Милошевић и Томашевић, упркос пеховима, нису подбацили мада нису постигли оно што се од њих очекивало. А очекивало се, очигледно, превише.

Уа, луд, уа!

Када је и због чега одлучено да Србију на Играма у Стокхолму представљају баш атлетичари, и то у најкраћој и најдужој дисциплини, није познато јер су далеко дужу традицију и веће успехе, па и међународне, имали мачеваоци, стрелци и бициклисти. Било како било, Српски олимпијски клуб приредио је у Кошутњаку квалификациона надметања – 20. маја у трчању на 100 метара и 27. маја у маратону.

Прилично смело јер су у то време учесници „пешачких трка" на прашњавим друмовима праћени повицима „Уа, луд, уа!", али присуство Двора, дипломата и свирка оркестра Дома гарде одстранили су у старту свако шегачење са такмичарима.

У трци на 100 метара, на ливади у Кошутњаку, на стази обележеној конопцима најбржи је био Душан Милошевић, осамнаестогодишњи фудбалер БСК-а, рођен у Стругарима 1894. године. Његово време – 12 секунди – оцењено је као добро с обзиром да је трчао по трави у „фудбалској униформи".

Недељу дана касније у маратонској трци од Кошутњака до Умке и назад победио је Драгутин Томашевић, редов XVIII пешадијског пука, трговачки помоћник, атлетичар и гимнастичар „Душана Силног". Двадесетдвогодишњи Томашевић, рођен 1890. у Бистрици, код Петровца на Млави, савладао је стазу дугу 40.200 m (данашња дужина маратона, 42.195 m и постала је званична тек 1924) за два часа и 52 минута и Србија је добила прве олимпијце.

Цвеће у болници

Милошевић и Томашевић допутовали су у Стокхолм са доста самопоуздања.

– Нисам веровао да ме неко може престићи – говорио је много касније Милошевић. – Плашио сам се једино Американаца, каубоја са прерија, и Индијанаца које сам видео у филмовима да се тркају са коњима.

Милошевићев страх био је оправдан. Три прва места у трци на 100 m освојили су Американци Крејг (10,8), Ма-

„НАРОДНО ЗДРАВЉЕ" ПРОТИВ МАРАТОНАЦА

Часопис „Народно здравље" противио се организовању маратонских трка у Београду:

„Маратонски гласник је имао бар једну важну намену да изврши, а данас се праве пешачке трке без икакве потребе; колико год смо ми поборници телесне вежбе, толико смо одсудни противници над се оне изроде у циркуске игре и по здравље опасне опкладе".

јер (10,9) и Липинкот (10,9), а Милошевић, који је у Стокхолму први пут видео праву атлетску стазу и спринтерице, доживео је трагедију већ после прве квалификационе трке.

У својој, осмој квалификационој групи, од 17 укупно, Милошевић је заузео треће место иза Хандерстона (Данска) и Линдберга (Шведска). Заостао је за њима пола корака и постигао резултат од 11,6 секунди. Протрчао је кроз циљ и – онесвестио се. Трчао је под високом температуром, а у болници је утврђено тровање арсеном!

Тако је Милошевић завршио своје учешће на Олимпијским играма, а уместо медаље којој се надао добио је цвеће од кћерке председника МОК-а Пјера де Кубертена. Она га је, заједно са оцем, посетила у болници у којој се лечио десет дана.

Никада није утврђено како се Милошевић отровао арсеном. Он је тврдио да му га је, вероватно, неки Јанковић из мађарске екипе ставио у храну, али шведска полиција, упркос истрази, није ништа утврдила.

На жалост, то није био једини пех двочлане српске олимпијске екипе.

На трећем месту

Маратонац Драгутин Томашевић, према сведочењу Душана Милошевића, налазио се све време у водећој групи, док га пред Стокхолмом „неки нису свукли у јендек и задржавали док прођу њихови фаворити".

Милошевић је тврдио да се Томашевић налазио чак на трећем месту пре „пада у јендек", а на циљ је стигао 37. од 62 такмичара после 2 часа и 47 минута: 10 минута и шест секунди за победником Мекартуром из Јужне Африке.

У службеном извештају Светомир Ђукић је написао да је барон Де Кубертен срдачно честитао на „успеху нашег младог комитета", као и да су шведски листови донели белешку која се односила на Драгутина Томашевића „који није хтео изостати када га је један Рус звао да иде у кола".

„После јаче агитације међу члановима Међународног комитета, а у вези са повољним успехом наших тркача, учинило је, да је на последњој седници Међународног комитета примљен Српски олимпијски комитет у међународну заједницу", написао је у извештају министру просвете и црквених послова Краљевине Србије Светомир Ђукић, наш први члан МОК-а.

Дакле, заслуга првих олимпијаца Србије била је много већа од резултата постигнутих на стази.

Маратонац Драгутин Томашевић умро је 1915. у селу Рашанац, после рањавања на брду Бубањ код Пожаревца, а Душан Милошевић 1967. у Београду.

Ж. Б.

ИЗДРЖЉИВОСТ И СРЧАНОСТ

Душан Милошевић почео је да игра фудбал 1910. као ученик београдске реалке која је имала два фудбалска клуба – „Јединство" и „Напредак". Милошевић је играо у „Напретку", а тадашње „Вечерње новости" забележиле су 24. маја 1911. један његов подвиг:

„Од играча на страни реалаца сјајно се показао Душан Милошевић; као његову сјајну особину истичемо то што је он усред лоптачке игре отишао у трку на 100 метара, добио је и продужио играње лоптом; то се зове издржљивост и срчаност."

Велики простор, за оно време, Душан Милошевић добио је у „Политици" за победу на „олимпијској утакмици"

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ОДЛУКА ТЕЖА ОД СМРТИ

– Стјуарте, Џејсон умире! – казала је Пени Томас свом мужу. – Рекла сам им да њему дају јетру намењену нашој Кенди. Да ли сам имала право то да учиним?

Пени Томас је погледала на велики кухињски сат чудећи се што шестогодишња Кенди, најмлађа од њено четворо деце, још није сишла на доручак. Мала је увек устајала раније да би на време стигла у школу. Ишла је у први разред. Причекала је десетак минута а онда се попела у Кендину собу да је пробуди.

Девојчица је спавала окружена луткама и медама. Образи су јој били тамноцрвени као јесење лишће које се видело кроз прозор тог свежег јутра 25. октобра 1988. године. Мајка јој је ставила руку на чело и претрнула. Температура и грозница могле су бити знак веома опасне заразе код детета какво је била Кенди.

Убрзо после Кендиног рођења марта 1982. Пени и Стјуарт Томас сазнали су да њихова беба има неизлечиву болест јетре такозвану жучну атрезију. Спољни жучни канал, део везе од јетре до жучне кесе и танког црева, био је зачепљен. Жуч, течност за варење, није могла нормално да се празни и изазивала је тровање крви.

Лекари Дечије болнице у Вашингтону рекли су Томасовима да овом урођеном обољењу нема лека, чак ни оперативним путем, и препоручили им да чекају не би ли добили у времену. Пресађивање јетре било је тада, пре десет година, у експерименталној фази, а Кенди сувише мала да би се на њој та ризична операција применила.

Председник Реган моли нацију

До свог првог рођендана Кенди је била кост и кожа. На лицу су јој се истицале крупне очи с потпуно жутим беоњачама. Са годину и по дана имала је свега седам килограма. Пошто јој се стање нагло погоршавало, пресађивање јетре остало је једина и последња нада. Али, шансе да се пронађе тако сићушна јетра нису биле никакве.

Кендин отац Стјуарт Томас радио је као електричар у Белој кући и прича о болести мајушне девојчице дошла је и до ушију тадашњег америчког председника Роналда Регана. Председник се, преко националне радио-мреже, обратио јавности молећи да му се хитно јави чим се пронађе јетра за бебу од шеснаест месеци.

Кендина јетра ускоро се сасвим затворила. „Живеће још неколико сати, можда и цео дан", рекли су родитељима лекари болнице у Питсбургу где је хитно пребачена.

А онда се у држави Колорадо догодила трагедија. Једногодишња девојчица избауљала је из оградице, упала у гумени базен и удавила се. Екипа из Дечије болнице хитно је одлетела у Колорадо и ту малу драгоцену јетру донела у Питсбург. Да би једна девојчица живела, друга је морала да умре.

Операција пресађивања трајала је дванаест сати и Кенди је, најзад, добила нову јетру. Када се опоравила и вратила кући, изгледала је и понашала се као све њене здраве вршњакиње све до јутра 1988. када ју је мајка затекла у грозници и одмах позвала лекаре.

Тог истог дана у истој држави Мериленду у месту Дилу, удаљеном

Џејсон Поинт и Кенди Томас снимљени 1992. године

свега четрдесет пет минута вожње од Екокика у коме је живела Кенди, њен најбољи друг петогодишњи Џејсон Поинт такође се налазио у критичном стању. Претходне ноћи малишан се жалио да га боли стомак и његова мајка Ненси помислила је да се прејео.

Доктор Штарцл, први у свету

И Џејсон је рођен с неизлечивим обољењем јетре – интрахепатичком жучном хипоплазијом. Лекари су упозорили његове родитеље Ненси и Стива Поинта да мали неће доживети трећу годину уколико му се не пресади нечија одговарајућа здрава јетра.

Када му је било две године, функција јетре спала је на два процента од нормалних сто и над њим је тада извршена успешна операција пресађивања у Дечијој болници у Питсбургу. И њега и Кенди оперисао је исти доктор Томас Штарцл, човек који је први у свету извршио успешну трансплантацију јетре 1963. године.

Томасови и Поинтови упознали су се и спријатељили, а Кенди и Џејсон постали су нераздвојни.

Џејсонови болови у стомаку постали су 25. октобра по подне неиздржљиви и мајка га је хитно превезла у Универзитетску болницу Џорџтаун у Вашингтону. Како му се стање нагло погоршавало, одатле су га авионом пребацили у Дечију болницу у Питсбургу. После неопходних анализа доктори су одлучили да над дечаком изврше експлоративну операцију да би се тачно знало шта је отказало.

У то исто време Кенди се већ налазила у Дечијој клиници у Питсбургу. Њене анализе показале су да је ткиво ожиљака насталих после операције пресађивања јетре затворило жучоводе због чега се жуч опет слива у крв изазивајући тровање и грозницу с високом температуром.

Конзилијум лекара донео је одлуку да јој је неопходна нова јетра, односно још једна операција пресађивања овог органа без кога не може да се живи. Кенди је, везана за живот сплетом интравенозних цеви, лежала на операционом столу у дубокој наркози и

чекало се само да дође др Штарцл и започне операцију.

Џејсон има гангрену!

За то време Џејсонова експлоративна операција била је завршена и он се налазио у соби за интензивну негу док су се вршиле анализе. Када је његова мајка Ненси на тренутак изишла из те собе у ходник, угледала је Пени Томас како нервозно шета.

Бациле су се једне другој у загрљај и чинило им се да ће се све лепо завршити. Удвоје се бол и брига лакше подносе. Мајке су се следиле када су угледале израз лица др Штарцла који им је прилазио.

„Ситуација је следећа", почео је он мирно, „болница има само једну одговарајућу јетру. Кенди је потребна нова јетра, али њено стање можемо да стабилизујемо за извесно време. Џејсон има гангрену јетре и умреће уколико му се одмах не пресади нова!"

Др Штарцл је сматрао да о томе ко треба да добије ту једину јетру треба да одлуче најзаинтересованије стране макар то значило суочити Кендину мајку с најтежом одлуком у њеном животу. Обраћајући се Пени Томас др Штарцл је упитао: „Па, шта да радимо?"

Пени је погледала у Ненси и помислила како да она, Пени, Кендина мајка, стави на коцку живот свог детета у корист туђег. И шта ће се догодити ако се погодна јетра за Кенди не пронађе у догледно време? Одлуку је морала да донесе сама јер је њен муж Стјуарт био отишао да донесе кафу. Доктор је чекао њен одговор.

Треба бити правичан и фер, грозничаво је размишљала Пени, а правичност налаже да се оперише оно дете које је угроженије. Тако мора бити, а њено је да се нада да ће се нова јетра за Кенди наћи на време. Дубоко уздахнувши Пени је рекла: „Дајте јетру Џејсону!"

Три пресађивања до пете године

Доктор Штарцл се стуштио према операционој сали, а Ненси је загрлила Пени тресући се од јецаја. Тако их је затекао Кендин отац Стјуарт који је у рукама носио две шоље кафе.

– Стјуарте! – викнула је Пени. – Џејсон умире, њему је јетра потребнија! Рекла сам им да њему дају јетру која је била за нашу Кенди. Да ли сам имала право да то учиним?

– Јеси, Пени. И ја бих поступио исто – одговорио јој је муж загрливши је. Али, обоје су знали да, ма колико таква одлука била исправна, живот њиховог детета сада виси о концу.

Џејсонова операција прошла је лако. Лекари су сада непрекидно мотрили на Кенди. Тако су протекле две недеље, а одговарајуће нове јетре за њу није било у Сједињеним Америчким Државама. Средином треће седмице Кенди је горела у високој температури. Њеним родитељима придружили су се и Џејсонови. Обе породице становале су у болници.

Ујутру 21. новембра, месец дана након Кендиног хитног доласка у болницу, њену мајку Пени пробудио је камичак хитнут о прозорско стакло. Испод прозора стајао је њен муж Стјуарт и говорио најлепше речи на свету: „Добили смо јетру!"

Тог истог дана у подне Кенди је већ лежала на операционом столу. И, још једном, необичном игром судбине, овога пута доктори су утврдили да јој није неопходно ново пресађивање. Уместо тога уграђени су јој делови слични цевчицама који су отварали запушење жучовода. Три недеље касније Кенди је отпуштена кући.

Крајем децембра, онога дана када је и Џејсон требало да напусти болницу, у његовој главној јетреној артерији изненада се направио крвни угрушак и дошло је до опасне инфекције. Следеће недеље дечак је издржао још једно пресађивање јетре, треће у његовом петогодишњем животу.

За време операције, која је трајала дванаест сати, из сале је изишао асистент др Штарцла да би родитеље припремио да очекује најгоре. Џејсонова артерија је пукла и изазвала снажно крварење и пад крвног притиска. Али, Џејсон је изгурао.

Данас је Џејсон као и сваки други осмогодишњак: иде у школу, игра се, бави се спортом. Само, подложнији је инфекцијама него друга деца и свакога дана мора да узима лек како његов организам не би одбацио пресађени орган.

Десетогодишња Кенди игра балет и кошарку и, разуме се, иде у школу. Живи сасвим нормално, али и она свакодневно пије два лека против одбацивања пресађене јетре и често даје крв на анализу.

Џејсон и Кенди су и даље најбољи пријатељи на свету а њихове породице друже се, слажу и воле више него да су најрођенији род.

Бојана Дожић

Илустровао: Бранко Јовановић

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

КАД САМ БИО МАЛИ

ЂОРЂЕ БАЛАШЕВИЋ

Серија емисија „ДЕТИЊСТВО" траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животиних судбина причају о томе како је то било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на радију и приче у „Забавнику" припрема и уређује Светлана Ненадовић.

Мој деда није хтео ништа да препушта случају, па своју снаху а моју мајку није пустио у породилиште кад је томе дошло време, него је лепо довео бабицу и тако се ја родим у кући. У овој истој у којој и данас живим, у Улици Јована Цвијића 33. Каже, знао је да ће бити унук, па се бојао да му га не замене за девојчицу јер је једну већ имао, моју сестру. Ја сам иначе последњи Балашевић, а он је по том питању био јако осетљив. У шанчевима око Петроварадинске тврђаве нађени су стари споменици над гробовима моје фамилије који сежу чак тамо до пред крај 18. века. Наравно, дилема да ли ћу добити име по деди није трајала ни пет секунди.

Кад сам напунио тринаест година, мој отац је добио стан. То се онда сматрало вишим стандардом: ролетне, текућа вода и те ствари. Ал' ја бих радије о оној великој правој паорској кући мога деде и дворишту пуном коња, свиња, кокошију, гусака, патака и свега оног што сам ја после у песмама опевао, као, тако сам ја то на салашима видео.

У то време наша улица је била на самој обали града, без асфалта, са по којом „олимпијом" или тако неким олдтајмером који би прошли средином, где смо ми клинци седели у прашини и крпили неку поцепану лопту (тада се ништа није бацало; било је тешко доћи до старе гуме од бицикла од које бисмо направили праћку јер је она и баки требала да, рецимо, исече гумицу којом ће затворити теглу са пекмезом). Супротна страна улице, прекопута моје куће, била је сунчана, најпре је ту копнео снег, земља би се стврднула и онда бисмо ту играли кликера. То је била кликерашка страна, а наша је била за филозофирање. Кад дођу топли летњи месеци, онда смо ми ту седели пол гложовима и посматрали ретке људе који су пролазили улицом.

Једна од, онако, најзначајнијих ствари којима сам се у детињству бавио било је пецање. Смешно би било рећи – хоби. Била је то права страст. Ишли смо бициклима далеко, некад и тридесетак километара, до неких рибљих резервата, као што су: Ковиљ, па Бегеч и нека друга села на другој страни града. Кретали смо у један ноћу по мрклом мраку да бисмо у три, пола четири, кад се раздани, стигли да зауземо неко добро место. Колико је ту било радости, ишчекивања, припремања, па онда тих пловака, рингли и намотача, тог кићења штапова да се види како је тај штап важан, неговаћ, да не припада макар коме него је баш твој! Сад могу да стигнем било где да пецам, могу да купим чамац и могу да набавим најбољи прибор, али то више није то. Нема више тог ентузијазма, тог узбуђења ни те лепоте. Изгледа да су праве ствари увек у рукама неких погрешних типова. А ми смо знали да је у ствари нама много лепше него њима.

Детињства се уопште сећам као, на пример, другог или трећег наставка романа о Тому Сојеру и Хаклбери Фину, урачунавајући ту ону сјајну сценографију коју пружа Дунав. Периферија Новог Сада била је тада испресецана каналима за наводњавање. Сећам се једног мало ширег јендека који би ми сада изгледао сигурно смешно мали и ружан, али који је онда био пун златних караша, пијавица, свакаквих жаба и неких чудних створења као што су, на пример, даждевњаци које већ дуго нигде нисам видео. Звао се Стари канал и сада је, на жалост, затрпан. Тамо се могло пецати на пловак. Све то понекад поново осетим кад дође лето и замирише јули иако више ништа није као пре.

Момци у овом делу улице углавном су сви били старији од мене, од најмлађег био сам три године млађи. Приликом свих тих одлазака на пецање, или на куглање, мој ћале би им упутио онако значајан поглед, као: пазите ми овог малог! Тако сам ја увек имао своје „bodygard", своје пријатеље из улице, и тако сам успео брже да одрастем јер су ми биле доступне неке ствари које клинцима мог узраста нису биле дозвољене. На пример, играо сам фудбал „за улицу" и то сам сматрао великом чашћу. Ја у фудбалском тиму где су сви од мене старији! Један од мојих „ментора" био је Јова звани Кука који је становао у другом делу наше куће као наш кирајџија, како је то мој деда говорио. Он ме је увек шлеповао са собом и имао ту обавезу да ме врати раније кући и да пази на мене.

Сећам се како сам једном звизнуо лопту далеко у коприве, чак иза Алмашког гробља, а то је место ни на небу ни на земљи, где се није могло доћи у кратким панталонама и босоног, а да прописно не настрадаш. Сад, шта да радим? Код нас је владао неписан закон да онај који тако забаци лопту по њу сам и оде, па било да је упала у воду или прешла у двориште где је најопаснији пас, или преко ограде у кућу у коју нико не сме да уђе јер тамо пободне спава неки намћор и не да да се лоптамо под његовим прозором. И, шта мислите? Јова је то одрадио уместо мене! Многи су касније за мене чинили и веће и важније ствари, али то што је Јова Кука из коприве дохватио лопту остаје за мене и данас, онако, потез који сам усвојио као модел понашања правог пријатеља.

Породица Балашевић

Ђорђе (40)
Оливера (?)
Јована (12)
Јелена (10)
Бони, овчарски пас (6)
Милица (мачка са петоро деце)
шест хрчака и
много птица

На дан када сам рођен мој деда је заиста посадио орах (као у песми), само не у дворишту куће у Улици Јована Цвијића. Тамо није имало места од разних жица и цеви, сломљених кола и растављених аутомобила, које ће мој дека, бивши ковач без коња и потковица, једног дана поправити „кад узме мало времена", како је говорио. Зато је тај орах пресађен у винограду, на старом путу за Београд. То је било место на коме сам проводио много времена са дедом јер су моји родитељи, службеници, како се тада говорило за све запослене, једва чекали да из куће одем ујутру и вратим се тек увече. Тако сам сазнавао којекакве занимљиве приче. Везирац се звало то место јер је неки везир ту подигао свој шатор у оној чувеној бици код Петроварадина када је поражен од Еугена Савојског и његове војске. Други део винограда био је на брду које се звало

Карагача, Црно брдо, одакле је, опет, наводно, извршен неки јуриш на некога... Одатле се пружао страшан поглед на све стране пошто везир није био којекаква шушумига, он је морао да има преглед целе битке. У риту испод тог брда, опет наводно, нестала је ризница Сулејмана Величанственог и читава његова војска јер иако је била средина августа, тог дана је пао снег – у католичком календару тај празник још увек се зове Снежна Марија – да помогне хришћанима против османлијске војске. Ја сам ту ризницу, то благо, замишљао као неке велике жуте ствари, неке Аладинове чаробне лампе и плаво неко камење, као плави камен којим је мој деда прскао виноград. Био сам сигуран да ћу једнога дана баш ја наћи то благо у том риту, да се тај сандук, окован и онако полуотворен, види издалека и чека мене, и да је само питање дана када ће ми те дивне старе ствари зазвецкати у рукама. А што се тиче ораха, обићем га каткад, испуцао је и стар, али још се држи.

Животиње су, такође, биле део сценографије из мог детињства. Нема тог слона или тог мастодонта који би мени могли да изгледају тако велики и тако моћни као што је био коњ Путко кога је мој деда држао у штали на крају дворишта. Увек смо имали свиње, па онда гуске, кокошке, знате оно „... тркни зачас по јаја", па се ја завлачим у кокошињац и тражим та још топла јаја.

Рођен сам 11. маја и за рођендан сам често добијао неке мале животињице пошто ми је мама годинама радила на пољопривредном сајму. Тако сам једном добио једног малог белог зеца са љубичастим очима (то је баш сасвим као у песми). Био сам опчињен том живом играчком која скакуће само ми је било жао што је јадни зека стално сâм. Онда су пријатељи мојих родитеља, који су, као, закаснили на рођендан, доносили свако по још једног, па још једног, и убрзо ће двориште претворило у зечиште. Кад се томе још додају и разни пси које смо увек имали, знате они авлијанери што лају на све што се мрда, оне мале бесне женкице које хватају

и мишеве и пацове и чувају кућу од свега, и чега има и чега нема, и њихова деца, јер од сваког окота остављали смо бар по једног малог пошто није добро да кући не остане ниједно уз њу, онда вам је јасно да је кућа била прави резерват за животиње.

Ја сад опет имам такву кућу и такво двориште и разне животиње и птице јер Оља и ја хоћемо да наши клинци имају исто детињство какво смо ми имали. Она из њене подстанарске собице и ја из стана мојих родитеља у солитеру, прешли смо у стару дединy кућу у тренутку када смо схватили да ћемо постати родитељи. Али, све то више није личило на успомене из мог детињства. Онда смо ми поново посејали траву, засадили неке разне притке по дворишту, и све је подсећало на дан после велике катаклизме. Ми смо говорили: „Ово ће једног дана бити велико дрво на које ће се пењати наша деца". И заиста, прошло је десетак година, све је стасало, само сад имамо муку што су у међувремену стасали и наши клинци, па им се стално некуд иде, не држи их кућа. Како ствари стоје, изгледа ће ово бити место где ћемо Оља и ја провести наше следеће детињство коме се полако али сигурно приближавамо.

У ствари, кад боље размислим, моје детињство није ни прошло. Кад смо оно седели у прашини и гледали како пролазе људи, понеки у „шушкавцима" оним никаквим, смешним мантилима који су се баш тада некако појавили, сећам се да ме је хватао страх да ћу једног дана и ја морати да одрастем и, што ме је највише плашило, да на главу ставим – шешир. Шешир је носио мој ћале и цела његова генерација: шешир за двориште, па сламнати шешир за лето, па онда топлији за зиму, па фини шешир за свечаре који се само понекад вадио из оне најгорње полице у орману. Значи: шешир и кравата – то су за мене били окови који ме чекају негде на крају детињства и у које ћу једног дана бити ухваћен. Међутим, ево, иду године ћу напунити 40 (све су то биле добре године и ниједне се не стидим) и већ увелико би требало да сам „човек" – тако смо ми клинци говорили: „како изгледа? – као човек", нема оно: младић, момак, ништа: само „човек", и одмах знамо да је тај са шеширом – а тај део гардеробе сам сасвим избегао. Чак и као костим, носио сам га само у серији „Поп Ћира и поп Спира".

Једноставно, мислим да има типова који увек остану клинци, типова који вечито читају „Забавник", који воле авантуристичке филмове и који у ствари још помало мисле на неку шкрињу са благом из давних дана детињства. Ја ни за тренутак нисам сишао са маште, мислим да сам вечито на том ћилиму лебдео негде двадесетак центиметара од земље. И када дођу времена сасвим приземна, па притисну ћилим сасвим ниско, ја опет нађем начин да га издигнем изнад свега, да лебди, да се још мало зашарени.

Тюрље седи у старој дединој кући и ужива у свему што око себе види. До сада написао око 120 песама које пева (и он и многи други) и један роман са насловом „Три послератна друга", штампан у 10.000 примерака распродатих у првих десет месеци по изласку из штампе. Од децембра 1991. до априла 1992. сврстан, према листама „Нина" и „Политике", у десет најтражењих књига. Други роман се пише. Још нема наслов.

Ову песму написао „Забавнику" као рођендански поклон 28. фебруара 1989. године. Никада није певана и једнпут је већ објављена у „Забавнику".

ОТВОРЕНО ПИСМО „ЗАБАВНИКУ" ЗА РОЂЕНДАН

Људи су чудни и разноразни
Свашта је испод божијег плашта...
Многи проживе као по казни:
Немају појма шта је то машта.

Немају појма, нити три чисте
Да крену тамо где смо ми пошли.
Уз вас смо, драги шарени листе,
Педесет пута земљу обишли.

Првих педесет, шењени листе,
Честитам редом, добре и тешке...
Ја нисам завод, да дижем бисте
Ја пишем песме, уз ситне грешке.

Од педесет'осме, дотични листе,
Због вас сам спреман на разне радње,

Ал' ја вас не кривим за исте,
Не нудим наставак сарајље.

Више сам пута прошао штиво,
Пају и Пату, и друге патке...
Да боље објасним свој ниво,
Износим следеће податке:

Повратак с Марса, прилично давно,
(разбијен чешки кристални лустер),
Тад је Флаш Гордон признао јавно
Да је спрам мене обичан шустер.

Па Мама: „Ручај!" Па Тата: „Клопај!"
Храбри је морнар једина мера...
О, баш сам хтео да будем Попај,
Ал' сам све више бивао Пера.

И Џони Хазард, у иском лету,
(са мојим другом, Малешев Пантом),
Онда, Рип Кирби, у пубертету,
И, неко време, успешан Фантом.

То је та прича, наравно кратка,
Свашта сам био, а шта сам сада?
Сад мало личим на Бају Патка,
Ал' највише сам Црна Брада.

То је та песма, шашави листе,
Поента следи, у два-три ретка:
Ех, да вас нема и да нисте,
Где би ми били следећег петка?

Људи су чудни и разноразни,
Свашта је испод божијег плашта...
Многи проживе као по казни:
Немају појма шта је то машта.

Нови Сад, 7. март 1989.

ВАЖНО ЈЕ БИТИ ПРВИ

VII ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ, АНТВЕРПЕН 1920.

● **ПРВИ** пут положена је заклетва у име такмичара, а учинио је то Виктор Боен, домаћи мачевалац

● први освајач олимпијске медаље у осмој деценији постао је Оскар Гомер Сван, шведски стрелац, који је у 73. години освојио „сребро" у гађању пиштољем и своју колекцију са три олимпијаде заокружио петом медаљом (две златне, сребрна, две бронзане)

● први освајач олимпијске медаље који је постао нобеловац био је Филип Ноел Бејкер (В. Британија). Он је 1959. добио Нобелову награду за мир

● први освајач пет златних медаља на једним Играма био је италијански мачевалац Недо Нади, појединачни првак у флорету и сабљи и три пута најбољи са италијанском екипом

● први шлагер изведен при проглашењу победника била је позната Капуова канцона „О, соле мио", а заслужио ју је Недо Нади када је победио у такмичењу сабљом јер је диригент изгубио ноте италијанске химне. Нади се није љутио – певао је из свег гласа

● први пут на Играма учествује Југославија и једна је од ретких земаља која није пропустила ни једне Игре

● први пораз у првом мечу на Играма доживели су наши фудбалери (Чехословачка – Југославија 7:0) пред девет гледалаца са плаћеним улазницама и без Рупела који је повређен у 13. минуту

● први пут повучена је једна екипа из финала. Учинио је то чехословачки селектор и играч др Карел Посек Каћа због пристрасног суђења енглеских судија у мечу са Белгијом иако је његов тим водио са 2:0. Чехословаци су дисквалификовани, па су остали без медаље

● први пут 14. августа 1920. залепршала је олимпијска бела застава са пет кругова (усвојена као симбол МОК-а 1914)

● први пут маратонци су уочи старта морали да се подвргну лекарском прегледу да се не би поновила трагедија коју није преживео Португалац Лазаро

● први и једини спортиста који је био олимпијски шампион на Летњим и Зимским играма Едвард Иген (САД) победио је у полутешкој категорији на боксерском турниру, а зимско „злато" освојио је 1932. у Лејк Плесиду у бобу четвороседу

● први олимпијски поздрав давао се испруженом руком и због тога су гледаоци у Берлину 1936. пали у делиријум јер су мислили да сви учесници Игара одговарају на Хитлеров фашистички поздрав. Због тога се, после Игара у Берлину, олимпијски поздрав заувек изгубио

Олимпијски поздрав испруженом руком нестао је због сличности са фашистичким

● први пут су као олимпијски симбол изговорене речи „Citius, altius, fortius" (Брже, даље, јаче), али није их изрекао барон Пјер де Кубертен, оснивач модерних Игара, већ његов пријатељ, доминикански калуђер Анри Дидон, који је часове физичког васпитања у Аркеј школи у Паризу почињао баш тим речима

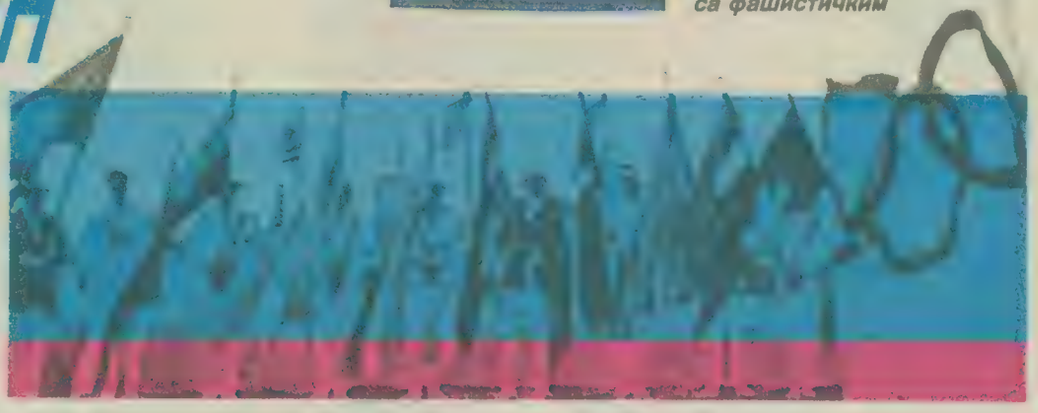

VIII ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ ПАРИЗ 1924.

● **ПРВИ** освајач медаље, и то златне, за Југославију био је гимнастичар Леон Штукељ (рођен 12. новембра 1898), победник у вишебоју и вежби на вратилу, а трофеје му је уручио барон Пјер де Кубертен

● први град који други пут организује Игре је Париз (та част припала је још Лондону – 1908. и 1948. и Лос Анђелесу 1932. и 1984)

● први олимпијски тријумф обележен државним празником и издавањем поштанске марке било је „злато" уругвајских фудбалера које је предводио црни капитен Андраде и који су у првом мечу елиминисали Југославију са 7:0

● први документарни целовечерњи филм са Игара приказан је тек 1925. и донео је велики комерцијални успех

НАСТАВАК

КАПЕТАН КУКА

III ДЕО

ЈЕ ЛИ ТАТА ИШАО НА ТВОЈУ УТАКМИЦУ?
ДА ЛИ ТЕ ЈЕ ЗВАО ИЗ ЦИРИХА КАО ШТО ТИ ЈЕ ОБЕЋАО?
КОРИСТИ ЛИ ОНАЈ РАМ ЗА СЛИКЕ КОЈИ СИ МУ НАПРАВИО ОД ШТАПИЋА ЗА СЛАДОЛЕД?

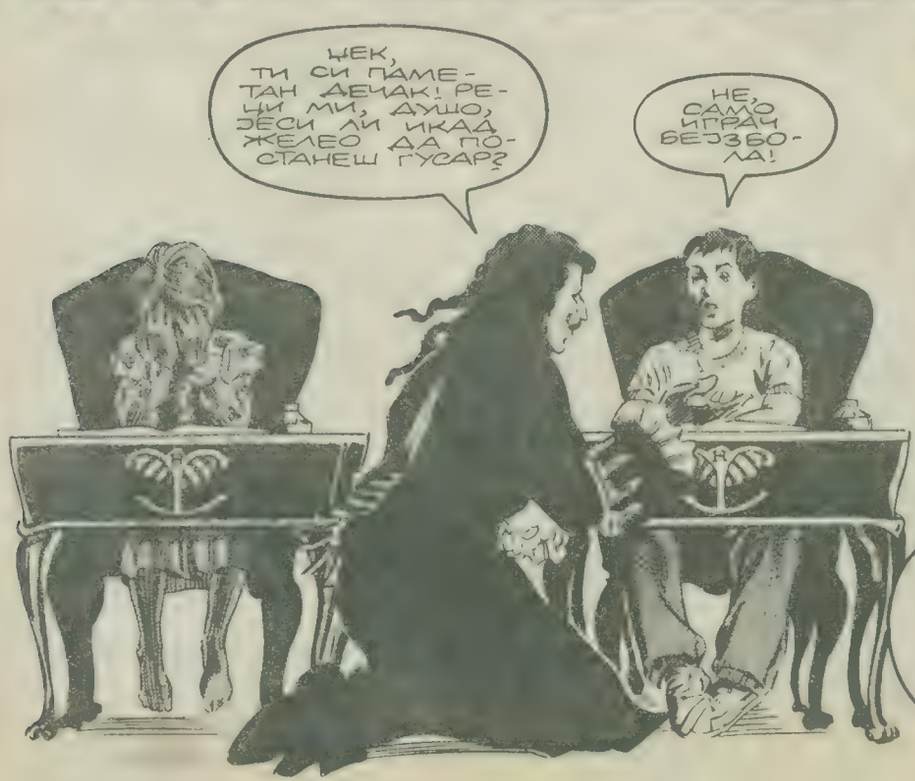

ОВДЕ МОЖЕШ ДА РАДИШ ШТА ГОД ХОЋЕШ!
НЕ МОРАШ РАНО ДА СЕ БУДИШ, ОБЛАЧИШ, ДОРУЧКУЈЕШ, РАДИШ ДОМАЋИ, ПЕРЕШ ЗУБЕ, РАНО ЛЕЖЕШ...
ШТА КАЖЕШ, ЧЕК?

ТОГ ПОПОДНЕВА...
ЗАПАМТИ, САМО СРЕЋНЕ МИСЛИ!
ПОМОЗИТЕ МИ!
ШЕЋЕРЛЕМА!
ЖЕЛЕ БОМБОНЕ!
ПРОЛЕЋЕ? ЛЕТО?
МАЛИНЕ? ЈАГОДЕ?
НИШТА НЕ ВРЕДИ!
ДА ЛИ ТЕБЕ ИШТА УСРЕЋУЈЕ?
МЕНЕ БИ УСРЕЋИЛО ДА МЕ ПУСТЕ ИЗ ТЕ ПРАЧКЕ!
ЛЕТИ!
СТВАРНО НЕ ЗНАМ ШТА БИ ТО МОГЛО ДА МЕ УСРЕЋИ...

КАСНИЈЕ, ИЗГУБЉЕНИ ДЕЧАЦИ СУ СЕ ОКУПИЛИ ЗА ВЕЧЕРУ...
ОВО НИЈЕ ПЕТАР ПАН!

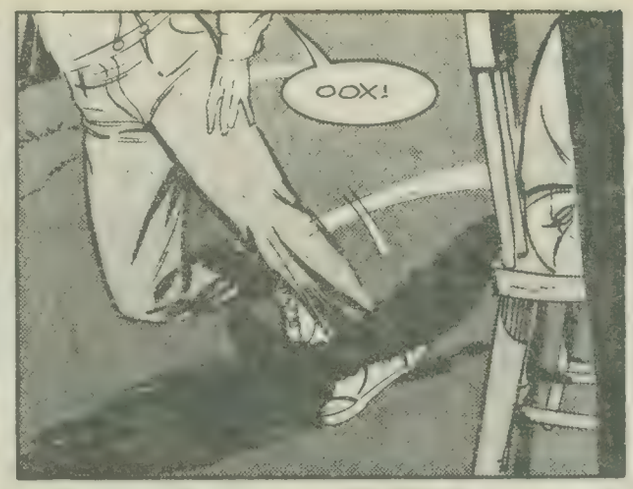
ООХ!

ТИ... ТИ МАЛИ...
МА НЕМОЈ, ТИ ДЕБЕЛИ, СТАРИ НАМБОРЕ!

НЕОТЕСАНИ, НЕЗАХВАЛНИ ДЕРАНЕ!
ЛОЈГАВИ ЦРВУ!
ТИ... ТИ ЛОЈГАВИ ЦРВУ!
НЕВАСПИТАНО ДЕРИШТЕ!
ТРАПАВА КАМИЛО!
ГОЛОБРАДИ ЖУТОКЉУНЧЕ!
СТРАШИЛО!
НАКОСТРЕШЕНО ЧУДОВИШТЕ!
ПОНОВИ! ПОНОВИ АКО СМЕШ!

ЈЕДНОБЕЛИЈСКО БИЋЕ БЕЗ МОЗГА!
ПАРДМЕЦИЈУМУ!
ШТА?
ПЕТРЕ! УСПЕО СИ! ЗАБАВЉАШ СЕ!

КАСНО ТЕ ВЕЧЕРИ НА „ВЕСЕЛОМ РОЏЕРУ," У ЗАТВОРУ КАПЕТАНА КУКЕ, ГДЕ ИЗГУБЉЕНИ ДЕЧАЦИ БРОЈЕ ЊЕГОВО БЛАГО...

...И СВИ СУ ОНДА СРЕЋНО ЖИВЕЛИ...

ДОБРО ЈЕ! СВИ СУ ЗАСПАЛИ!

ОХ! ТО СТЕ ВИ, ГОСПОДИНЕ КУКА!

КО ВАС УСПАВЉУЈЕ?

ДЕТЕ, ЈА САМ САЗДАН ОД ЧЕЛИКА И СВЕ КОЊЕ ДРЖИМ У СВОЈИМ РУКАМА! КУКУ НИКО НЕ УСПАВЉУЈЕ!

ЗАТО СТЕ ТУЖНИ ЈЕР НЕМАТЕ МАМУ!

ТУЖАН САМ КАД НЕМА РАТА!

ПО ЦЕО ДАН НАРЕЂУЈЕТЕ, А О ВАМА НИКО НЕ БРИНЕ!

ВИ СТРАШНО ПАТИТЕ ЗА МАМОМ!

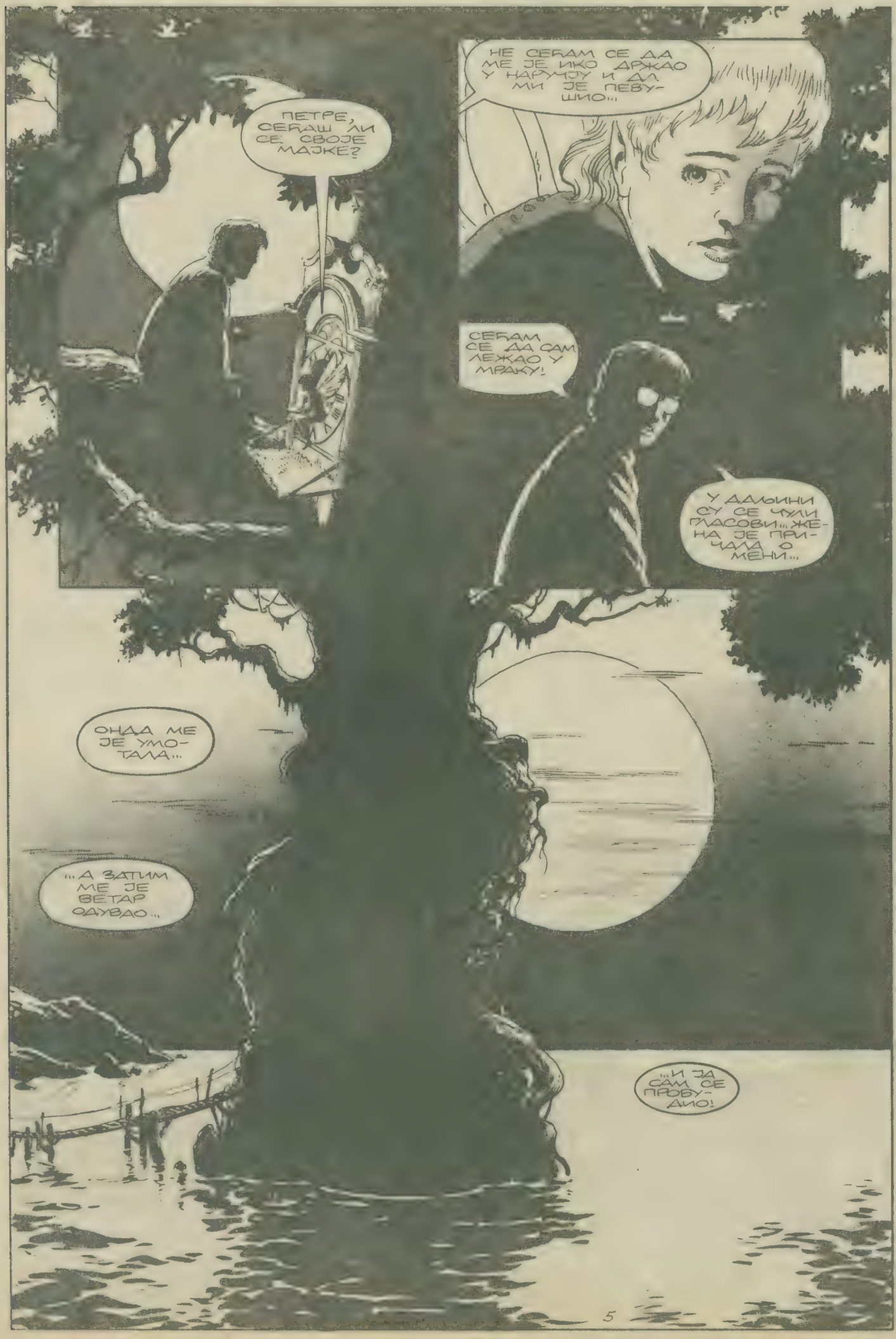
ПЕТРЕ, СЕЋАШ ЛИ СЕ СВОЈЕ МАЈКЕ?
НЕ СЕЋАМ СЕ ДА МЕ ЈЕ ИКО ДРЖАО У НАРУЧЈУ И ДА МИ ЈЕ ПЕВУШИО...
СЕЋАМ СЕ ДА САМ ЛЕЖАО У МРАКУ!
У ДАЉИНИ СУ СЕ ЧУЛИ ГЛАСОВИ... ЖЕНА ЈЕ ПРИЧАЛА О МЕНИ...
ОНДА МЕ ЈЕ УМОТАЛА...
...А ЗАТИМ МЕ ЈЕ ВЕТАР ОДУВАО...
...И ЈА САМ СЕ ПРОБУДИО!

НА КУКОВОЈ ЛАЂИ МАЛИ ЧЕК СЕ ЗАБАВЉАО И УЖИВАО...
ТИК!
ТИК!
ТИК!
ТИК!
ТИК!
ТИК!
ЧЕК, ДУШО, БАШ СЕ ЛЕПО ИГРАШ, АЛИ МОРАМО...
ТИК! ТАК! ТИК!
ТИК! ТАК! ТИК! ТАК!
КАПЕТАНЕ, НИЈЕ НИШТА ЛОШЕ МИСЛИО...
ДА...
ПРАВАЋ У МУЗЕЈ!
СВИ СУ САТОВИ НЕКАД КУЋАЛИ!
АЛИ САДА СУ УТУТАЛИ!
6

ДА, КАПЕТАНЕ! БЛАЖЕНА ТИШИНА! ХА! ХА! ХА!
ХА! ХА!
ОВО ЈЕ ЗАТО ШТО СИ КАСНИО!
ХОБЕШ ЛИ МИ СЕ ПРИДРУЖИТИ?
ЗА ОНО ШТО САМ МОРАО ДА РАДИМ ПО ЦЕО ДАН!
СЈАЈНО, МОМЧЕ!
ЗА СВЕ ОДЛОЖЕНЕ РАТОВЕ!
ЗА ПРАШЊЕ ЗУБА!
ЗА ЧЕТКАЊЕ КОСЕ!
ЗА ОДРАСТАЊЕ!
ЗА ДЕБЕЛОГ ПАНА!
ЗА ТАТУ КОЈИ НАС НИЈЕ СПАСАО!
НИЈЕ НИ ПОКУШАО!

ОХ! ЧЕК! ПОКУШАЋЕ! ХОЋЕ СИГУРНО!
АЛИ ПИТАЊЕ ЈЕ ДА ЛИ БЕШ ТАДА ЖЕЛЕТИ ДА СЕ ВРАТИШ КУЋИ?
МОЖДА МОМАК ПОЖЕЛИ ДА БУДЕ ГУСАР КАО ЊЕГОВ КАПЕТАН!
ХВАЛА ВАМ НА СВЕМУ...
...АЛИ СЕ БОЈИМ ДА БУ АКО ПОСТАНЕМ ГУСАР, ЗАБОРАВИТИ НА МОЈУ КУЋУ!
КУЋУ! ТО МЕЋЕТЕ ЛАКО РЕЋИ ОБЕЋАНИЦА!
НА ШТА МИСЛИТЕ?
ДЕСЕТИ ОКТОБАР! СВИ ЗНАЈУ КОЛИКО ТИ ЈЕ ТА УТАКМИЦА ЗА ПРВЕНСТВО ЗНАЧИЛА!
ТВОЈ ОТАЦ ЈЕ ИЗНЕНАДА МОРАО ДА СЕ ЗАДРЖИ НА ПОСЛУ, АЛИ ЈЕ ОБЕЋАО ДА ЋЕ СТИЋИ ЗА КРАЈ...
ЈЕ ЛИ ДОШАО?
А ГДЕ ЈЕ БИО? ТИ ТО ЗНАШ! ПИО ЈЕ ШАМПАЊАЦ СА СВОЈИМ КОЛЕГАМА И СЛАВИО ПОВОДОМ НОВОГ ПОСЛА!
А ТИ, ЊЕГОВ СИН, СТАЛНО СИ ГА ТРАЖИО ПОГЛЕДОМ!
А ЈА УВЕК ОДРЖИМ ОБЕЋАЊА, ЗАР НЕ?

8

БУДИ СТРПЉИВ! ЈА САМ ПОЧЕТНИК!
ПЕТРЕ, СТАНИ ТАМО И НЕ БОЈ СЕ!
А САД ГЛЕДАЈ ОВАКО!
ЈЕН?... ДВА... ТРИ...
НЕ!
НЕ МОЖЕШ ДА ЛЕТИШ, НЕ УМЕШ ДА СЕ МАЧУЈЕШ... ХА! ХА! ХА!
ОХ, ПЕТРЕ!

САМО МИСЛИ НА НЕШТО ЛЕПО!
ОХ!
АХ!

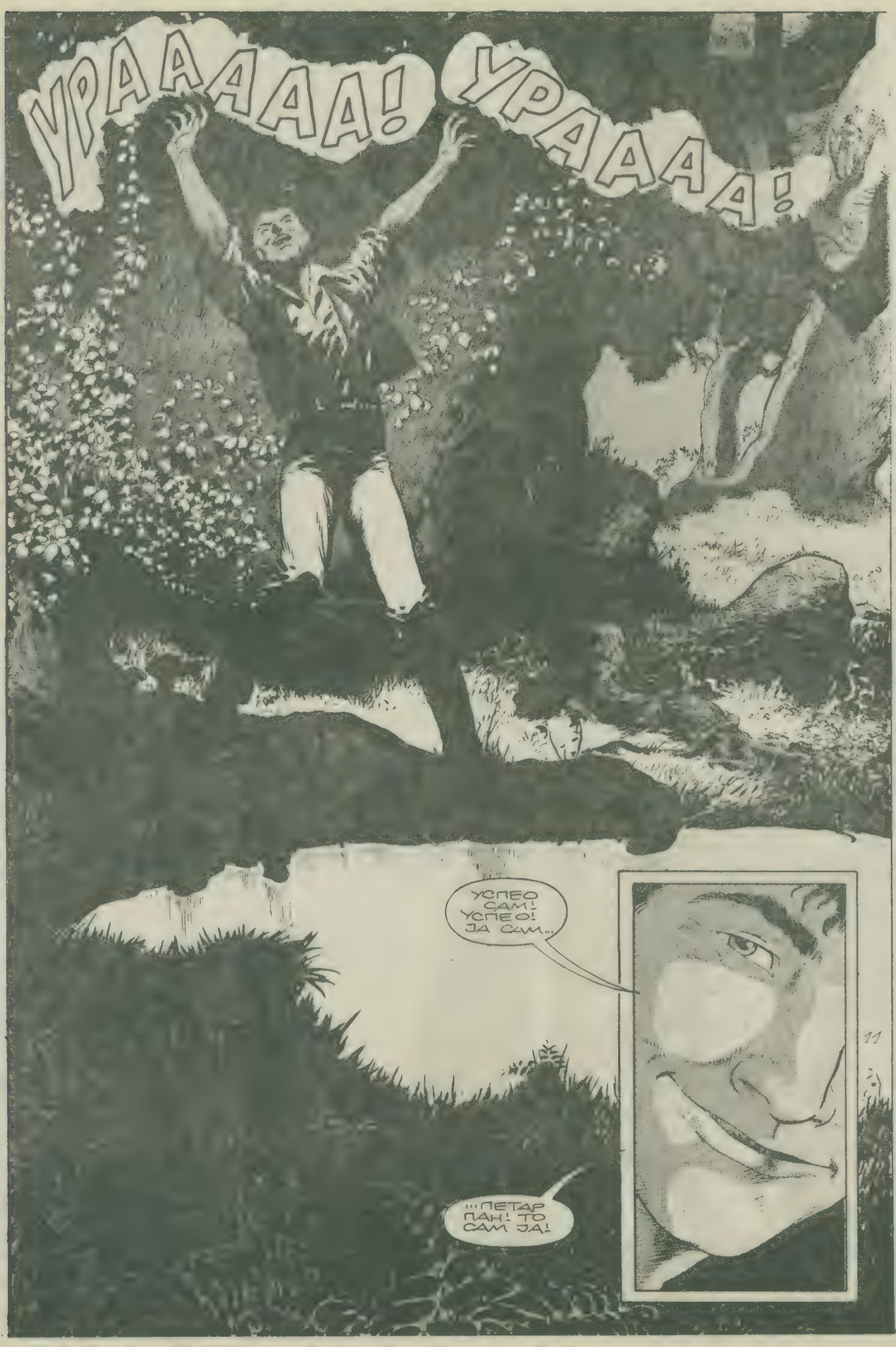
УРААААА! УРААААА!
УСПЕО САМ! УСПЕО! ЈА САМ...
!!! ПЕТАР ПАН! ТО САМ ЈА!

ХММММ...
ПО-ЗНАТА СУ МИ ОВА ИМЕ-НА...
ПОЗНА-ТО МИ ЈЕ ОВО МЕСТО...
ТАМО ЈЕ... ООООХ...
ЗВОНЧИЦЕ, ОТКУД ТИ ОВДЕ?
ЗБОГ ТЕБЕ!
ДОБРО ДОШАО КУЋИ!

ОХ! ШТА ЈЕ ОВО?
ШТА СЕ ДОГОДИЛО?
КУКА ЈЕ ПОДМЕТНУО ПОЖАР ЗАТО ШТО СЕ НИСИ ВРАТИО!
МЕЦА, МОЈ МЕЦА... САД СЕ СВЕГА СЕБАМ...
МАМА МИ ЈЕ СТАВИЛА МЕЦУ У КОЛИЦА ДА МЕ ЧУВА...
ЧЕГА СЕ ЈОШ СЕБАШ?
ЊЕ... МОЈЕ МАЈКЕ... И ОЦА...

13

„А ЈА САМ СЕ ПЛАШИО ЈЕР НИСАМ ЖЕЛЕО ДА ОДРАСТЕМ И УМРЕМ...“
ИЋИ ЋЕ У НАЈБОЉУ ШКОЛУ, А ОНДА НА ОКСФОРД! КАД ДИПЛОМИРА, ПОСТАЋЕ СУДИЈА!
НЕ!

ЗНАМ ШТА ДА УРАДИМО...
ПОМОЋИ ЋЕ ТИ МАЛО ОВЕ ЧУДОТВОРНЕ ПРАШИНЕ!
ЗДР НИЈЕ ЗАБАВНО?
ДОШАО САМ КУЋИ, АЛИ СУ ОНИ ЗАБОРАВИЛИ НА МЕНЕ...
ПРОНАШАО САМ ДРУГИ ПРОЗОР КОЈИ НИЈЕ БИО ЗАТВОРЕН... ТАКО САМ УПОЗНАО ВЕНДИ...
ЧЕСТО САМ СЕ ВРАЋАО, А ВЕНДИ ЈЕ СТАРИЛА И... ЈЕДНОМ САМ СЕ ТАКО ВРАТИО, ПОСЛЕДЊИ ПУТ...
ЗДРАВО, ВЕНДИ!
ЗДРАВО, ПЕТРЕ!

14

ДОБРО ЗНАШ ДА НЕ МОГУ С ТОБОМ ЈЕР НЕ МОГУ ДА ЛЕТИМ!
КАКО? ОБЕЋАЛА СИ ДА НИКАД НЕ-ЋЕШ ЗАБО-РАВИТИ!
ОХ!
ПО-ЉУБИ-ЋУ ЈЕ!
НЕ, ПЕТРЕ!
НЕ БИХ ПОДНЕЛА ДА МОЈРИНО СРЦЕ ПАТИ КАО МОЈЕ!
УВЕК НАС НАПУШ-ТАШ...
САМО ПОЉУ-БАЦ...
ТАЈ ПОЉУБАЦ МЕ ЈЕ ЗАУВЕК ИЗМЕНИО...
НЕ!
ТАДА САМ ПОЧЕО ДА РАСТЕМ..."
ТОЛИКО ТУЖ-НИХ УСПОМЕНА... НЕЋЕШ ВИШЕ УСПЕТИ ДА ПОЛЕТИШ!

15

НЕ! НИСУ СВЕ ТУЖНЕ!
ЧЕК! ЧЕК!
ТАТА! ЗАВРТИ МЕ ДА ЛЕТИМ!
МЕЊИ!
ЛУШО!
ВОЛИМ ВАС, ДЕЦО!
ЗВОНЧИЦЕ! ОВО СУ МОЈА ДЕЧИЦА! ЗАР НИСУ ДИВНА?
СРЕБАН САМ!
ЗАДРЖИТЕ СРЕБНЕ МИСЛИ!
ЛЕТИМ!
ОНДА ЛЕТИ ЗА МНОМ, И СВЕ ЋЕ БИТИ У РЕДУ!

ДА, ПЕТРЕ, ПАНЕ, ТИ ЛЕТИШ!
ОХ, АЛ' ЈЕ УЗБУДЉИВО!

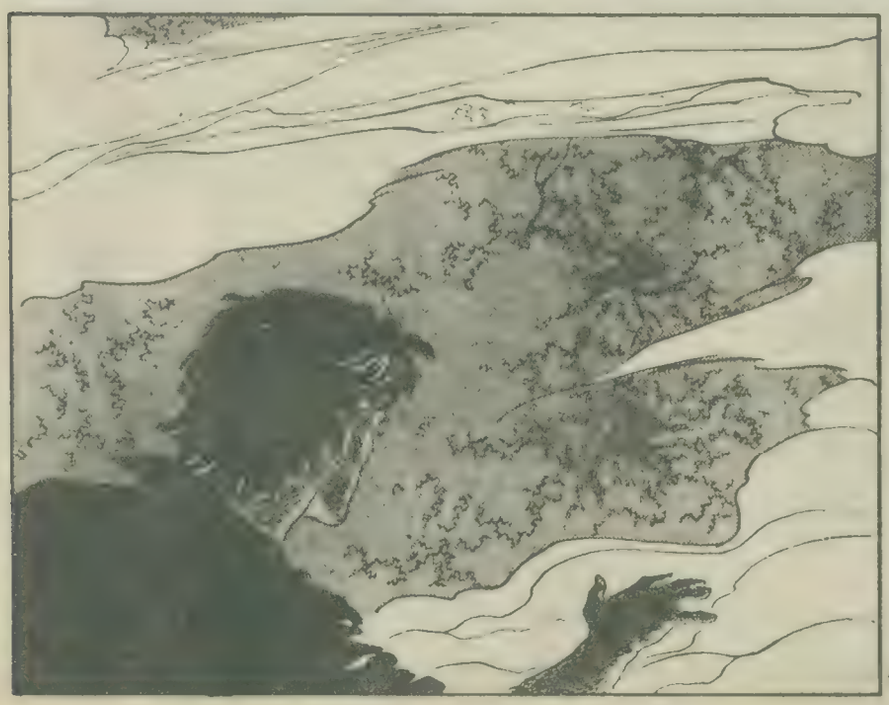

САД ЋУ ИМ ПОКАЗАТИ!

...ОНДА ЋЕ ДЕЧАЦИ ПОСТАВИТИ ЗАСЕДУ, А ЈА ЋУ ЗГРАБИТИ КУКУ...
ПАРАМЕЦИЈУМУ!
ПЉУС!
ПАН СЕ ВРАТИО! СТВАРНО ЈЕ ОН!
УРААА!
МОЖЕШ ДА ЛЕТИШ, ДА СЕ БОРИШ, ДА...
УРААА!

ОХ! ПА ОВО ЈЕ ФАНТАСТИЧНО!
ЗВОНЧИЦЕ!
ЗВОНЧИЦЕ!

ЗВОНЧИЦЕ, ВРАТИО САМ СЕ!

ПЕТРЕ, ДА ЛИ СЕ САД СВЕГА СЕЋАШ?
ДА, ЗВОНЧИЦЕ!
ТОЛИКО СИ УЧИНИЛА ЗА МЕНЕ И ОНДА И САДА ДА НЕ ЗНАМ...
ОХ! НЕ ПОСТОЈИ ТО ШТО ТИ ЗА МЕНЕ НЕ БИ УРАДИЛА...

ОДУВЕК САМ ИМАЛА САМО ЈЕДНУ ЖЕЉУ!
ЖЕЉУ? ДА ЈЕ ЧУЈЕМ!

КОЈУ?
ОХ, ПЕТРЕ, НЕ БИХ МОГЛА ПОДНЕТИ ДА И ТИ МЕ НЕ ВОЛИШ!
ЗВОН... ЧИЦЕ
ТО ЈЕ НАЈЛЕПШЕ ОСЕЋАЊЕ КОЈЕ МЕ ОБУЗИМА И ДОВОЉНО САМ ОДРАСЛА ЗА ТО...
ЖЕЛИМ ДА ТЕ ВОЛИМ!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

Наставак са стр. 16

кући „Рапид филм де Франс"
● први атлетичар који је на једним Играма забележио пет победа био је Паво Нурми (Финска), али освојио је само четири медаље. На 1.500 и 5.000 m победио је за непуних 60 минута, „злато" је освојио и у крос-контрију појединачно и екипно, док је и у трци на 3.000 m екипно био први, али ту је медаљу добијала само екипа
● први олимпијски победник коме је за живота подигнут споменик био је „летећи Фи-

Успешан у базену и на филму: Џони Вајсмилер

Леон Штукељ са колекцијом олимпијских медаља

Нурмијев споменик пред стадионом у Хелсинкију

Фудбалери Уругвају зарадили државни празник

нац" Паво Нурми. Споменик је откривен 1952. уочи Игара у Хелсинкију
● први филмски Тарзан Џони Вајсмилер освојио је три златне медаље (100 m, 400 m и 4 × 200 m) и бронзану у ватерполу са екипом САД и био је први човек који је 100 m препливао за мање од минут – 59,0 секунди
● први рањеник на Играма који је погођен ватреним оружјем био је Сидни Хајндс (САД). Погођен је у ногу из пушке коју је, свађајући се са судијама, бацио на под један Белгијанац. Сидни је хладнокрвно наставио такмичење, освојио фантастичних 50 поена и донео својој екипи „злато"

IX ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ, АМСТЕРДАМ 1928.

Није узео олимпијско „злато": Мохамед Ел Оафи

● **ПРВИ** пут утврђен је обавезни програм Игара (атлетика, бокс, мачевање, пливање, гимнастика, стрељаштво, рвање грчко-римским и слободним стилом, веслање, бициклизам, јахање, једрење и дизање тегова), а домаћин је могао по избору да уврсти у програм неке од ових спортова: фудбал, рагби, поло, ватерполо, хокеј на трави, рукомет, кошарка и кајак
● први пут једна жена победила је мушкарце у једрењу у класи бродова од осам метара. Била је то Францускиња Вержин Ерио, власница брода „Аже VI". Истини за вољу, у посади су била још два мушкарца
● први пут на Играма се такмиче и атлетичарке
● први пут је једна спортисткиња са наших простора освојила „злато". То је у трци на 100 m слободним стилом учинила пливачица Албина Осиповић, репрезентативка САД, рођена у Раши, у Истри
● први гол на Играма наши фудбалери постигли су тек на свом трећем учешћу, али упркос голу Тонија Боначића, „плави" су елиминисани од Португалије са 2:1
● први пут један Африканац победио је у маратону (2:32,57 h) и први пут олимпијски победник у овој дисциплини није добио медаљу. Био је то Алжирац Мохамед Ел Оафи. Трчао је за Француску и последњег дана Игара, када су проглашавани победници, из непознатих разлога није се појавио на победничком постољу
● први пут атлетичари су дисквалификовани због тога што су кроз циљ прошли бацајући се, а не трчећи (то је онда било кажњиво), па је „злато" на 100 m припало, у ствари, трећепласираној Елизабет Робинсон (САД)
● први пут додељена је златна медаља за алпинизам, а припала је Британцу Струту за успон на Маунт Еверест

X ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ, ЛОС АНЂЕЛЕС 1932.

Претеча фозберија: Милдред Бејб Дидриксон

Женско, а мушко: Станислава Валасијевич

● **ПРВИ** пут победници су проглашавани после сваке дисциплине, а не последњег дана Игара

● први пут за Игре је изграђено олимпијско село (550 двособних кућица), али у њему су становали само мушкарци, док су жене биле смештене у једном хотелу

● први пут на Играма је уведен фото-финиш

● први пут домаћин је учесницима Игара давао џепарац (два долара дневно) и бесплатан превоз до борилишта

● први пут утврђени су аматерски принципи: „Аматер је онај ко се никада није бавио професионално ниједном граном спорта и ко никад није примио накнаду за изгубљене дневнице"

● први пут на Играма учествује Кина, али без успеха

● први олимпијски победник који је постао филмска звезда био је Едвард Флин, амерички боксер, победник у велтеру, познатији као Ерол Флин

● први рвач грчко-римским стилом који је на три олимпијаде освојио три златне медаље и то у три категорије (1920. у средњој, 1924. у полутешкој и 1932. у тешкој) био је Швеђанин Карл Вестергрин

● први олимпијски победник који је преполовио и поделио златну медаљу био је Финац Лаури Лехтинен, први у трци на 5.000 m, кога су новинари нападали да је непрописно „градио" Американца Ралфа Хила. Обојица су на циљу имала исто време – 14.30,0 ч. По повратку у Финску, због гриже савести, Лехтинен је половину медаље послао Хилу поштом

● први дуговечни рекорд постигао је фински бацач копља Мати Јарвинен чији је резултат 72,71 m одолевао до Хелсинкија 1952 (Сајрус Јанг, САД, 73,38 m).

● први пут судије су се забројале у трци на 3.000 m стиплчез па су такмичари претрчали круг више – 3.460 m. Финац Волмари Исо Холо био је најбржи на „оба циља", а Џозеф Мекласки (САД) други на 3.000 и трећи на 3.460 m, одбио је понуђено „сребро" и оно је припало Томасу Ивенсону (В. Британија) који је на 3.000 m био трећи, а на 3.460 m други

● први пут приказан је данашњи фозбери стил у скоку увис, а Американка Милдред Бејб Дидриксон, која га је лансирала и постигла светски рекорд, била је тек друга јер су судије тај скок оцениле као неправилан па су јој признале висину од 165 cm прескочену уобичајеном техником. Бејб је морала да се задовољи „сребром", али и победама у бацању копља са светским рекордом 43,68 и на 80 m с препонама са 11,37

● први олимпијски шампион „погрешног пола" била је Станислава Валсијевич (Пољска) која је победила у трци на 100 m (11,9), а четири године касније у Берлину била друга (11,7). Валасијевичева је постала америчка држављанка, презиме скратила у Волш, а 1980. када је случајно страдала у једној пуцњави у Кливленду, приликом обдукције је утврђено да је била мушкарац

XI ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ, БЕРЛИН 1936.

● **ПРВИ** пут олимпијска ватра запаљена у древној Олимпији бакљом је пренета штафетним трчањем до Олимпијског стадиона где је први пут горела од свечаног отварања до затварања Игара. Идеју је дао немачки професор Карл Дим, а први последњи носилац бакље био је Фриц Шилген

● први пут виђен је директан ТВ пренос свечаног отварања и најважнијих такмичења, али у затвореном ТВ систему на 25 великих екрана који су постављени у великим немачким градовима

● први атлетичар који је освојио златне медаље у четири дисциплине оборивши у свакој олимпијски рекорд био је Џејмс Кливленд Овенс, звани Џејси, победник на 100 m са 10,3 (то је био и светски рекорд), на 200 m са 20,7 (олимпијски рекорд оборио је и у квалификацијама са 21,1), у

Херој Игара у Берлину: Џејмс Кливленд Овенс

Први пут олимпијска бакља штафетно се преносила из Грчке до града домаћина Игара

У Берлину се играо велики рукомет – на фудбалском игралишту

скоку удаљ са 8,06 и у штафети 4 x 100 m са 39,8 (олимпијски рекорд четворка САД са Овенсом оборила је и у квалификацијама са 39,8)

● први који је на пет Игара освојио пет медаља био је Британац Берсфорд: 1920. други у скифу, 1924. први у скифу, 1928. други у осмерцу, 1932. први у четверцу без кормилара и 1936, када је имао 37 година, други у дубл-скулу

● први пут на Игре су дошле две олимпијске екипе из једне земље. Били су то Бразилци који су имали два олимпијска комитета, а у Берлину су одржали интерно изборно такмичење и победници су учествовали на Играма

● први пут у леђном пливању Американац Адолф Кифер приказао је технику окретања која се и данас користи

● први рвач који је на једним Играма освојио златне медаље у слободном и грчко-римском стилу био је тешкаш из Естоније Кристијан Палусалу

● први пут играо се рукомет, али велики

● први пут олимпијски победници добијали су и саднице храста

● први пут кошарка се нашла на званичном програму, а FIBA (Међународна кошаркашка федерација) забранила је учешће играчима вишим од 190 cm

● први и једини коњ који је учествовао на три олимпијаде био је англо-нормански дорат Маркроа кога је јахао Холанђанин Пахуд де Мортанес. Де Мортанес и Маркроа били су 1928. први појединачно и екипно у „тродневном испиту", 1932. одбранили су „злато" у појединачној конкуренцији (једини коњ коме је то успело) и освојили „сребро" у екипној, а 1936. седамнаестогодишњи Маркроа није освојио ни један трофеј. Када је угинуо, сахрањен је уз војне почасти, а његов јахач догурао је од хусарског поручника до генерала

XII ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ, ТОКИО (ХЕЛСИНКИ) 1940.

● први пут олимпијске игре требало је да се одрже у Токију, али због Јапанско-кинеског рата уступљене су Хелсинкију. Међутим, због Другог светског рата нису одржане ни у Хелсинкију.

XIII ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ, ЛОНДОН 1944.

● први пут 1939. Атина је одустала од кандидатуре за организацију једних Игара (XIII игре 1944) и оне су додељене Лондону. Нису одржане због рата, а на истом састанку МОК-а Београд први пут најављује кандидатуру за домаћина олимпијских игара и то оних 1948.

GENESIS

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

"I CAN'T DANCE"

Текст и музика: „Genesis"
Изводе: „Genesis"

Hot sun beating down
burning my feat
just walking
around
Hot sun
making
me sweat
'gators getting close,
hasn't got me yet
I can't dance I can't talk
The only thing about
me is the way I walk
I can't dance I can't sing
I'm just standing here
selling everything
Blue jeans sitting
on the beach
her dog's talking to me
but she's out of reach
She's got a body
under that shirt
but all she wants to do
is rub my face in the dirt
No, I can't dance
I can't sing
I'm just standing here
selling and checking
everything
is in place
you never know
who's looking on
Young punk spilling beer
on my shoes
fat guy's talking to me
trying to steal my blues
Thick smoke, see her smiling
through
I never thought so much
could happen
just shooting pool
I can't dance I can't sing
I'm just standing here selling
and checking everything
is in place
you never know who's
looking on
a perfect body with a perfect
face

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Не покушавамо да се увучемо у главну струју поп музике, чак и када са тим флертујемо. Не трудимо се да постанемо велика група. Једино желимо да будемо добра група".

Блек Френсис (Pixies)

МОГУ ДА ИГРАМ

Врело сунце пуче у теме
пржи ми стопала
док се мувам увлеколо
Од врелог сунца се једним
крокодили се приближавају
који ме нису покачили
Не могу да играм,
не могу да говорим
Једино што ког мене важи
је стил којим ходам по
плажи

Не могу да играм,
не могу да певам;
само овде стојим
и све продајем.
Фармерке
леже на плажи
њен шав ме мами
али она је ван домашаја
Она је сама
испод те мајице,
али једино што је
интересује
је да ми турне нешто у
прашину

Не, не могу да играм,
не могу да певам
само овде стојим
продајем и проверавам
да ли је све у реду
никада не знаш
ко се на шта спрема
Млади тринаестогодишњак
живо на мене пипеле
Дебели тип ми нешто прича
и покушава да украде мој
блуз

Дим се сече на комаде,
видим њен осмех како се
пробија
никада нисам мислио да
тако луно
може да се лепи док играм
билијар

Не могу да играм,
не могу да певам
само овде стојим;
продајем и проверавам
да ли је све у реду
никада не знаш
ко се на шта спрема
идеално лице са савршеним
телом

МУЗИЧКА ПОШТА

Драги „Забавниче"!
Молио бих те да објавиш дискографију групе „Екатарина Велика" и да ми кажеш да ли постоји њихов фан клуб.

Верни читалац из Суботице

Први албум под именом „Катарина II" објавили су 1984. Следе „Екатарина Велика" (1985), „С ветром уз лице" (1986), „Live!" "1986), „Љубав" (1987), „Само пар година за нас" (1989) и „Дум Дум" (1991). Њихов фан клуб засад не постоји.

Здраво
Замолио бих вас да објавите што детаљније биографију Роја Орбисона.

Андреј из Пирота

Орбисон је рођен 23. априла 1936. године у Тексасу где је провео младост. Као студент геологије, 1955. снимио је први сингл који никога није занимао. Са следећим „Ooby Dooby" доспео је на топ листу, међутим, временом се показало да његов висок, изражајан глас није погодан за рокабили песме и зато се преселио у Нешвил и посветио компоновању.

Почетком шездесетих година Орбисон постаје популаран са серијом изврсних хитова „Only The Lonely", „Cryin", „Dream Baby ", „In Dreams"... Његове песме изводе Елвис Присли, „Битлси", „Everly Brothers" и многи други. Иде на турнеје са „Битлсима" и „Ролингстонсима", а синглови му, готово по правилу, заузимају прва места топ листа. Међутим, јуна 1966. у саобраћајној несрећи је погинула његова жена Клодет и то је само почетак његових породичних трагедија.

Две године касније, док је био на турнеји, у пожару до кога је дошло у његовој кући у Нешвилу, страдала су му два старија сина. Орбисон се постепено повлачио из јавности, На америчку листу синглова вратио се 1980. и то после 13 година са песмом „That Lovin' You Feelin' Again" коју је отпевао заједно са Емилу Харис. Јануара 1987. Рој Орбисон је примљен у „Rockn' Roll Hall Of Fame", у великане рок музике, а затим је поново снимио неке своје старе хитове који

ДАНА

ЗАРАДА

Уговор који је **Мадона** потписала са фирмом „Time-Warner" већ дуже привлачи пажњу светске штампе због неколико неуобичајених детаља. Тврди се да ће на основу овог уговора Мадона зарадити 60 милиона долара, а поред тога годишње ће добијати пола милиона долара да би окупила групу професионалаца чији ће једини задатак бити да смишљају филмске и телевизијске сценарије у којима би она могла да игра. Од ње се такође очекује, наравно за велики хонорар, да ускоро заврши књигу у којој ће описати пикантне детаље из своје богате биографије. Најзанимљивији ће бити из времена када је била непозната и када је за ситне паре позирала нага.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

Певачица **Грејс Џонс**, о којој се последњих година све мање чује, има разлога да своју каријеру сматра завршеном. Четрдесети рођендан прославила је сасвим скромно јер су је из њујоршког суда обавестили да на име пореза америчкој влади дугује 1,6 милиона долара, што значи да је банкротирала.

Да државни органи нису према свима сурови, пример је и недавна одлука лондонског већа Брент које заступа грађане насељене у близини Вембли стадиона, највећег енглеског концертног простора. Још раније они су успели да издејствују да на овом стадиону годишње може да се организује само 12 наступа јер све преко тога ремети нормалан живот. Али, због прошлогодишњег рата у Заливу неки од великих концерата су отказани, тако да је Веће ове године одобрило Вембли стадиону 15 концерата од којих су наступи Елтона Џона и Ерика Клептона већ одржани, а очекује се да ће највеће светске звезде попунити преостали број дозвољених свирки.

су се нашли на албуму „In Dreams: The Greatest Hits".

Септембра 1987. клупски концерт под називом „A Black And White Night" окупио је поштоваоце Орбисона као што су Том Вејтс, Брус Спрингстин, Бони Рајт, Елвис Костело и други. Они су свирали Орбисонове хитове, а све је касније објављено на истоименом албуму. Орбисон се затим прикључио супергрупи „Traveling Wilburys", а њихов албум постигао је велики успех. У исто време Орбисонов сингл са песмом „You Got It" одлично стоји на топ листама. Међутим, његов тријумфални повратак на сцену прекинуо је срчани удар. Умро је 6. новембра 1988. године.

ЧОВЕК КОЈИ

Реџиналд Бретнор

Уредио
др Зоран Живковић

Ко је био први човек који се попео на врх Нанда Урбата? Сваки ученик може да вам каже да је то – најопаснија планина на свету, 26.318 стопа висока, као и да ју је на крају освојио Џефри Барбанк.

Мене су заборавили. Био сам само момак који га је пратио. Штампа је славом овенчала Барбанка. Он је био човек на врху, човек на врху света.

Али, он то, у ствари, није био. Знао је да је то лаж. А то боли.

Планина је, знате, путовање у потрагу за пустоловинама, мистерија, изазов духу. Малори, који је умро на Евересту, знао је то. Али, Барбанк се успео на врх Нанда Урбат једноставно због тога да би спречио неког другог да буде први. За њега није било мистерија и свакога ко је поседовао осећање за мистерију сматрао је будалом. За Барбанка су сви људи били будале – или непријатељи.

То сам открио оног дана када сам се прикључио експедицији у месту Дарјелингу. „Град је полудео због неког ушљивог светог човека", рече ми он после ручка. „Хајде да погледамо тог старог варалицу. Можда се мало забавимо."

Тако смо нас двојица изишли из хотела и целим путем он се хвалисао својим плановима. Још могу да видим његово лице, велико, хладно, правоугаоно, док је говорио о људима који су нешто покушали и нису успели. Разуме се, негде су забрљали ствар. Не може се човек попети на Нанда Урбат за мале паре. Он је то другачије радио. Целокупна његова опрема била је боља од најбоље коју су многи други имали зато што ју је он пројектовао, зато што је стајала право богатство.

То ме разљутило. Али, сувише сам велики пут превалио да бих се сада вратио. Пустио сам га да говори.

Ушосмо у ограђени простор једног храма. Тамо се већ налазила повећа гомила људи који су седели скрштених ногу у прашини и много мајмуна. Уз један камени зид, испод огромног кишобрана, седео је свети човек на истканој простирци. Његова дугачка, бела коса уоквиривала је најчудније лице које сам икада видео – као месец округло, без бора, савршено симетрично. Очи су му биле затворене. Насупрот бледе, смеђе коже, његове пуне усне извијале су се навише попут рогова на неком турском луку. Било је то лице кипа које се осмехивало осмехом кипа, крајње спокојно.

Људи као да су нешто ишчекивали. Док смо пролазили кроз гомилу, нико није говорио. Али, Барбанк сечније на то обазирао. Зауставили смо се на челу гомиле, а он није престајао да говори.

„И још нешто", говорио је „немам намеру да се гњавим са прљавим Шерпасима, носачима у горњим бивацима. Авиони ће нам избацити ствари."

То ме је стварно ражестило. „Шерпаси су храбри људи", рекох му, „и добри планинари".

„Врага", одбруси он. „Они су теглећа марва." Он упре простом у светог човека. „Ево ти једног примерка. Погледај тај глупави смешак. Задовољан је попут лакрдијаша својим хокус-покусима, прљавштином, нагошћу и свим осталим. Нису се макли у развоју даље од почетка."

Свети човек је био наг, или готово наг, али је чист; тканина која му је била обмотана око бедара била је беспрекорно бела. „Можда", одвратих ја, „теже нечем другом."

А тада, лагано, свети човек подиже поглед. Обрати се Барбанку. „Тако је", рече он.

Сретох његов поглед... и тај кип изненада оживе. Као да сам видео само оклоп његовог спокоја; сада сам му угледао и извор. Осећао сам да је он настојао не из одбијања света, већ из познавања свих људских агонија и радости.

„Да, тежимо", настави свети човек. Глас му је био диван, са чудним нагласком, и у њему је било примеса хумора и иронije.

„Али, да ли нечем другом? Не мислим да је тако. Ми само покушавамо на различите начине, ми са истока и ви са запада... а понекад не можемо успети једни без других." Заставши, он осмотри Барбанка тим својим очима. „Зато вам ја могу помоћи, само ако ме замолите."

Барбанкове усне се скупише. „Чуо је нека говоркања тамо доле у базару", рече он мени. „Но, од мене неће добити ни пребијене паре."

Осмех заигра. „Морам ли објашњавати? Планина није само стена и лед, она је много више од тога. Ниједан човек не може савладати најопаснију планину на свету. Он може савладати једино самог себе."

Стресох се. То је и Малори рекао.

„Ти, проклети преваранте?" Барбанк прште у смех. „Покушаваш ли ти то да ми кажеш како си ти у стању да ми помогнеш да стигнем до врха?"

„Ја бих то другачије рекао", одврати свети човек. „Да не би било забуне, морам да кажем следеће. Никада нећете остварити жељу свога срца без моје помоћи. Начин на који ви постављате ствари није баш најбољи."

Барбанку се зацрвене врат. „Ох, ма немој?" фркну он. „Па, крени с нама и посматрај! Претпостављам да могу искористити још једног шугавог носача."

Свети човек подиже своје крхке руке. „Хвала... али не бих", рече он благо.

Барбанк пљуну у прашину. Затим се окрену и пође, грубо се гурајући, кроз гомилу која је мрмљала.

Тада сам одлучио да он не сме постати човек на врху.

Дуг је пут из Дарјелинга кроз Непал до ужасне планине коју Тибетанци зову Оцем Снегова. Путовање је потрајало неколико недеља. Било нас је једанаесторица белаца, али убрзо смо открили да не представљамо експедицију у уобичајеном смислу те речи. Били смо Барбанкови плаћеници које је на дистанци држао његов презир.

Остали су га углавном остављали самог. Ја то нисам могао. Предсказање светог

ВРХ

човека постало ми је опсесија. Сваком приликом разговарао сам са Барбанком о тајнама тог врха – ужасним снежним људима за које су се сви Тибетанци клели да постоје и о тамним, пулсирајућим, летећим стварима које је Симти видео високо док је обилазио Еверест.

Рекао сам му да су, врло вероватно, Медсен, Џејмс и Лаверхоум први стигли на врх... и да се може десити да он буде човек на врху који ће само открити трагове које су они оставили. До времена када смо стигли у близину нашег бивака на Великом источном ледику постао сам његов непријатељ кога треба постидети. Постојао је само један начин да се то постигне. Мада су Кенингшоу и Лејн били бољи људи, изабрао је мене као мету напада. Ја сам морао бити тамо како бих видео човека на врху сопственим очима. То је било у реду. Зато што сам могао осујетити Барбанка да не буде први на врху само тако што бих ја био први.

Кренули смо традиционалним приступом уз Велики источни ледник и Западни зид Јужног кола до бивака број пет на висини од готово пет миља изнад мора.

Планина нас је целим путем исмејавала. Послала је против нас своју окрутну лаку коњицу, ветар, маглу и снег... стално нас нападајући, не дозвољавајући нам да сметнемо с ума убитачне силе које је држала у резерви.

Па ипак, док смо стајали у биваку број пет и посматрали авион из Индије који је покушавао да спусти опрему за последњи бивак на висини већој од оне на којој су људи икада раније камповали, небо је било ведро. Посматрали смо пилота како покушава, како кружи и избацује осам засебних терета. Девети се задржао; ремење се закачило.

„Купио сам два туцета истоветних", рече Барбанк. „Рекох вам да не постоји ништа што ови доморoци могу, а да ми не можемо боље."

Он и ја стигосмо до бивака број шест, на висини од преко двадесет шест хиљада стопа, касно следећег послеподнева. Подигли смо шатор и отежали га цилиндрима кисеоника. Вечерали смо храну из самозагрејавајуће конзерве, а онда се завукли у вреће за спавање.

Устали смо пре свитања и утврдили да је време још лепо. Барбанк се загледао у пространу тамну планину, у широку, жуту траку испод пирамидног врха, у стеновите дубине и глечере леда испод нас.

„И тако, ја нећу успети?" ругао ми се. „Ти, проклета будало!"

Кренусмо навише. Попесмо се до ивице и загледасмо се у грозну провалију Јужног прочеља. Настависмо припреме за другу фазу успона где су Џејмс и Леверхоум последњи пут били виђени.

Ветар се пробијао кроз нашу одећу све до крви која нам је колала у жилама. Врх је био скривен иза свог прамена облака.

Напредовали смо ка том прамену. Чак и са кисеоником то је била права агонија. Тамо горе ваздух је био редак. То човек осећа у телу, костима, мозгу. Покренеш се, зауставиш и сва пажња ти је управљена на следећи покрет.

На једној таквој планини физички се не поставља питање ко ће водити, али морално може да се постави. Сећам се како сам штедео снагу помажући Барбанку што сам мање могао. Сећам се погледа Барбанкових очију.

Часови су се вукли. Кретао сам се. Осећао сам болове. Терао сам себе да се поново покренем. И тако без краја.

А онда, без упозорења, обави нас прамен облака. Врх света био је удаљен педесет стопа.

Знао сам да могу бити човек на врху, да сам поставио Барбанка тамо где сам желео да га видим. Стао сам. Не знам зашто. Насмејао сам се и махнуо му да приђе. Прошао је поред мене мрзећи ме.

Стигао је до ивице врха. Окренуо је главу. Нисам могао да му видим усне, али могао сам да осетим како се извијају у ликовању и задовољству Поново се окренуо. И док се окретао, један једини налет ветра завијајући промаче поред нас и оголи врх. Видео сам голу стену. Видео сам широко улегнуће пуно снега.

Али, у средишту није уопште било снега јер се он истопио. На својој простирци, наг и спокојан, чекао је свети човек. Осмехивао нам се својим осмехом кипа.

Тоном задовољног изненађења којим се поздравља неочекивани гост он рече Барбанку. „Како си доспео овамо?"

Чудан звук допре кроз Барбанкову кожну маску. Аутоматски он показа... на оштар врх, ивицу, падине, миље стена, леда и снега.

Свети човек подиже обе руке. Његов гест био је изванредан, учтив, сумњичав.

„Хоћеш да кажеш", рече он, „да си се пео уз планину?"

ПЕЋИНА ДОЊИР ЗЕМАЉСКОГ ДАНА

ЕРЕБУС СИПА ЧИСТО ЗЛАТО

Вулканске ерупције, учестале широм Земље, у тесној су вези и са опстанком наше планете и са нашим личним животима. Један пример: ове године није препоручљиво претеривати са сунчањем јер је радио вулкан на сасвим десетом крају света

Древни вулкан Пинатубо на Филипинима дремао је дуже од шесто година. А онда се, јуна 1991, изненада пренуо и своје буђење огласио низом снажних ерупција које су у стратосферу избациле око 20 милиона тона сумпордиоксида.

С неба је пљуштао врели пловућац. Сиви пепурасти облак подигао се тридесетак километара изнад вулкана заклонивши Сунце. Од пепела који је пао тло је личило на тмурну Месечеву површину. „Као да је дошао смак света!", рекао је један од преко сто хиљада људи који су бежали спасавајући животе.

Западни ветрови понели су вулканску магличасту прашину око Земљине кугле. У року од неколико недеља милиони Американаца, на другом крају света, запањено су посматрали дотад невиђене заласке Сунца сабласних боја јер је танани облак као кроз филтер пропуштао Сунчеве зраке.

Та вулканска копрена која је обишла нашу планету није само обојила заласке Сунца већ је и спречила огромне количине његове светлости да стигну до Земље и загреју је. Амерички научници проценили су да је дебљина вела вулкана Пинатубе таман толика да охлади просечну температуру на Земљи за око 1° С и то у трајању од неколико година.

„Вулканске честице подигле су се сувише високо у атмосферу па кише не могу да их сперу. Разлика у температури од свега једног степена не делује нарочито, али је довољна да утиче на глобалне ветрове и океанске струје", каже др Лари Стоув из Америчке националне администрације за океанологију и атмосферу.

Овако нешто није се, наравно, догодило први пут од постанка Земље. Године 1815, на пример, ерупција Тамборе у близини Јаве изазвала је, нешто касније, удар на временске прилике и неприлике.

1816. – година без лета

Летњи усеви у Француској су подбацили и завладала је глад. У Новој Енглеској, на америчком континенту, пао је снег усред јуна, а 4. јула многи Јужњаци су, када су се пробудили, угледали како им

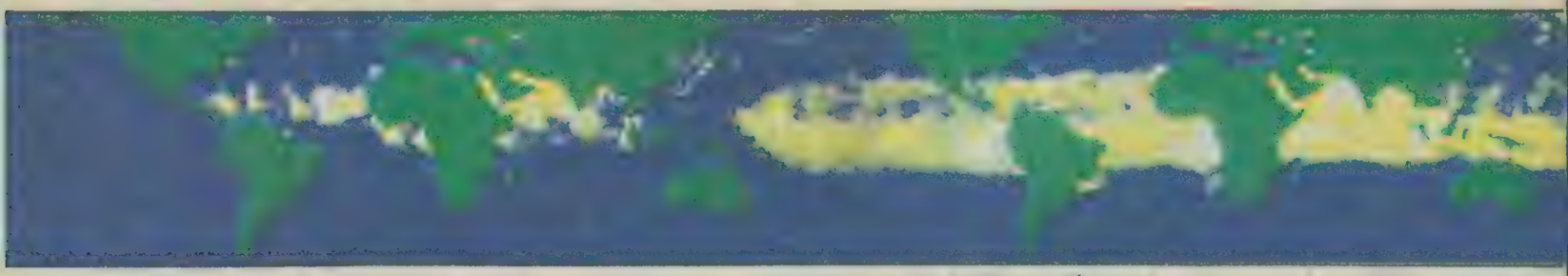

Сателитска слика ширења копрене вулканских честица после ерупције Пинатуба на Филипинима јуна 1991.

се поља беле од мраза. Ледени додир вулканског ужасног даха донеће 1816. назив „године без лета".

Вулкани могу да изазову и друге необичне временске појаве. Тако су године 1950. силовито проradили вулкани Ел Чичон у Мексику и Нјамлагира у Африци. Убрзо потом екваторијални ветрови пасати су ослабили и топла вода са западног дела Тихог океана кренула је према истоку изазвавши такозвани Ел Ниньо – јужну осцилацију.

Услед тога дошло је до катастрофалних суша у Јужној Африци, Индији, Индонезији, на Филипинима и у Аустралији. Циклони су беснели Пацификом а тешке кише поплавиле су Перу, Еквадор и Западну обалу Сједињених Америчких Држава.

Физичар Пол Хендлер са Универзитета у Илиноису сматра да силовите вулканске ерупције изазивају Ел Ниньо затамњивањем Сунчеве светлости над тропским делом Тихог океана. Због тога слабе пасати и ремети се температура постојана равнотежа. Хендлер има и доказ: једанаест снажних Ел Ниња од 1877. до данас у добром се подударају са жестоким ерупцијама вулкана.

Како је Пинатубо 1991. на Филипинима избацио двоструко више гаса него свевремено Ел Чичон, др Хендлер је предвидео да ће његова ерупција изазвати 1991-1992. Ел Ниньо који ће ставити тачку на дуготрајне суше у Калифорнији и америчком Средњем западу али ће запретити гладном сушом деловима Африке, Индонезије и Аустралије.

И беле раде, и рибе, и људи

Вулкани дотичу наше животе на безброј необичних начина. До те мере да научници доказују како би без њих на Земљи нестало живота. Како?

Без вулканских и других сила од којих су настали и настају планине дошло би до ерозије копна и наши океани се попут мртвих мора. Затим кључне елементе живота као што су угљеник и сумпор који ће непрекидно циркулисати у њима. Стално угљеника из ваздуха узимају океански планктон и претварају у калцијум-карбонат који пада на дно и тамо се претвара у кречњак.

Када не би постојале ништа да ове процесе преокрене сав угљеник са Земљине површине нашао би се на дну океана и живот на Земљи који се заснива на угљенику – од биљних ћелија и рибе до људских бића – изумро би. Без угљен-диоксида који „спречава бекство" наш свет би се хладио док се сви они сасвим не би смрзли у вечно леденој доби.

Али ту су вулкани који повремено жестоко, понекад непримећено, избацују у атмосферу огромне количине гасова угљен-диоксида, сумпор-диоксида и водоник-сулфида. Прошле године је откривено да је вулкан Етна на Сицилији истовремено „извор" гасовитог пепела. Чак и када мирује Етна дневно испушта у атмосферу око 20 милиона тона угљен-диоксида.

Појачан ризик за рак коже

Гасови које бљују вулкани могу да буду и убице. Када је 79. године дошло до катастрофалне ерупције Везува у близини Помпеје многе од хиљада жртава страдале су од лаве, угљен-диоксида и других угушених гасова који су их загушили.

Око 15 милиона тона сумпор-диоксида које је вулкан Пинатубо јуна 1991. избацио у стратосферу претвориле се у сићушне капљице сумпорне киселине. Једна део три квадратна километра три године ће витлати ветровима око света високо изнад нас изазивајући промене у хемији горње атмосфере.

Израчунато је да та киселина може да уништи пет до шест процената озонског омотача изнад северног дела Сједињених Америчких Држава, али и понеки процентат изнад других земаља на разним континентима. Како је озонски омотач Земљин штит од ултраљубичастих зрака главног узрочника рака коже, ове године се препоручује опрез приликом сунчања. За то је крив вулкан на сасвим десетом делу света.

Дијамант – најфинији плод вулкана

Вулкани крију и другачија изненађења. Упркос опасности од ерупције и лаве вулканска подручја одувек привлаче пољопривредника јер на њиховом су богатом минералима све што се посеје буја и цвета.

Људи су свевремено дурили у Колорадо за златом, у Неваду за сребром, у Аризону за бакром немајући појма да су они доспели захваљујући силама вулканских сила. Вулкан Еребус на Антарктику сасвим одвојен ледени бели континент микроскопским честицама чистог злата кад год дува ветар.

А вулканске џиновске у Јужној Африци и у Сибиру пронађени су највећи дијаманти „исцеђених" из утробе у отвореним кореним вулкана. Када младић пронађе изабранице срца своја невештачки листа с дијамантом онда, у свакој даље најфинији плод вулкана.

Данас се трага и за другом врстом драгоцености из вулканског тла – енергијом која би се добијала из необузданих извора са дубине од око 30 километара. Геотермална постројења са само једног места у Калифорнији могла би од 1985. године да дају енергије колико се добија из шездесет нуклеарних електрана, с тим што је геотермална природна, безопасна и чиста.

У прадобна људи су се плашили вулкана, али су ипак научили да користе ватру. Данас свет учи како геотермална енергија на коју раде вулкани може да им олакша живот.

Бојана Дожић

Индијанци још владају Америком

РАТНИЦИ ИЛИНОИСА

Готово сваког дана срећемо се у новинама, ТВ серијама, филмовима с именом неке савезне државе САД, а мало ко зна шта значи њено име а још мање његово порекло. Француз Роже Делорм почео је да истражује и дошао до занимљивих резултата

АЛАБАМА

Индијански. Потиче од племена Алабама, а значи: они који крче шикару.

АЈДАХО (IDAHO)

Индијански. Племе (хо) ловаца на лососе (ида) чији је тотем такође био лосос.

АЈОВА (IOWA)

Индијански. Од речи која је значила – лепа земља.

АРИЗОНА

Индијански. Мали извор.

АРКАНЗАС

Индијански. Од племена Алканаса, који су припадали Индијанцима народа Квапо.

АЉАСКА (ALASKA)

Ескимски. Потиче од прилагођене речи „алкшак", а значи континент, велика земља.

ВАЈОМИНГ

Индијански. Велика прерија, велика равница.

ВАШИНГТОН

Енглески. У част Џорџа Вашингтона, првог председника Сједињених Америчких Држава.

ВЕРМОНТ

Француски. Зелена планина.

ВИРЏИНИЈА И ЗАПАДНА ВИРЏИНИЈА

Латински. У част енглеске краљице Елизабете I, зване Девичанска краљица.

ВИСКОНСИН

Индијански. Крај у коме расте трава.

ДАКОТА, СЕВЕРНА И ЈУЖНА

Индијански. Од имена племена Дакота. Значење непознато. Има неких знакова да би се могло односити на пријатеља или савезника.

ДЕЛАВАР

Енглески. У част лорда Де Ла Вара, британског гувернера постављеног 1610. године.

ФЛОРИДА

Шпански. Име јој је дао Понсе де Леон који је ту земљу открио на празник Цветне недеље (Pascua Florida).

ИЛИНОИС

Индијански. Ратници, храбри људи на језику Индијанаца народа Алгонкин.

ИНДИЈАНА

Латински. Земља Индијанаца.

ЈУТА (UTAH)

Индијански. Од имена индијанског племена Ута.

КАЛИФОРНИЈА

Шпански. Реч је о измишљеном острву из неке шпанске песме, којим је, према легенди, владала краљица Калифија.

КАНЗАС

Индијански. Народ јужног ветра на језику Сијукса.

КАРОЛИНА, СЕВЕРНА И ЈУЖНА

Латински. Названа тако 1629. и 1665. у част британских краљева Чарлса I и Чарлса II.

КЕНТАКИ

Индијански. Равница или прерија.

КОЛОРАДО

Шпански. Црвен.

ЛУИЗИЈАНА

Француски. У част француског краља Луја XIV.

МАСАЧУСЕТС

Индијански. Племе Великог брежуљка.

МЕРИЛЕНД

Енглески. У славу краљице Хенријете-Марије, жене британског краља Чарлса I.

МИНЕСОТА

Индијански. Тамна, мутна вода реке Минесота, на језику Сијукса.

МИСИСИПИ

Индијански. Велика река.

МИСУРИ

Индијански. Реч Индијанаца из племена Алконгин која може да значи велику муљевиту реку, али и велики чамац.

МИЧИГЕН

Индијански. Мисигама, велика вода, велико језеро.

МОНТАНА

Латински. Планинска земља.

НЕБРАСКА

Индијански. Плитка река.

НЕВАДА

Шпански. Снегом покривена земља.

ЊУЈОРК

Енглески. У част војводе од Јорка који је 1664. године постао власник холандских колонија у Новом свету.

ЊУ ХЕМПШИР

Енглески. Према покрајини Хемпшир у Великој Британији.

ЊУ ЏЕРСИ

Енглески. Према острву Џерсију у каналу Ламаншу.

НОВИ МЕКСИКО

Индијански. Према астечком имену Мексика, које је значило Божји храм.

ОХАЈО

Индијански. Лепа река.

ОКЛАХОМА

Индијански. Црвени народ.

ОРЕГОН

Индијански. Значење непознато. Можда према алгонкинској речи за лепу воду.

ПЕНСИЛВАНИЈА

Латински. Пенова шумовита земља, према Вилијаму Пену, оснивачу колоније 1681.

РОД АЈЛЕНД

Холандски или енглески. Можда према острву Родосу у Средоземном мору или према холандској речи која је значила црвено острво.

ТЕНЕСИ

Индијански. Село на језику индијанског племена Чероки.

ТЕКСАС

Шпански, према имену индијанског племена.

В. М.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Ни на који начин – Холивудски комичари, браћа, **2.** Место код Скопља – Музички интервали од осам тонова, **3.** Рукавац Дунава – Кухињска посуда, ступа, **4.** Звезда (стр.) – Мудра мисао, **5.** Ливада, тратина – Ножић за бријање, **6.** Пограничка област, **7.** Руксак – Симбол сумпора, **8.** Мушко име, Александар – Слика голог тела, **9.** Дрвно-индустријско предузеће (скр.) – Ратна резерва (скр.), **10.** Области у старој Турској, **11.** Надевено име.

УСПРАВНО: 1. Популарна певачица са слике, 2. Слика уз текст, **3.** Противнапад, **4.** Бродолом, хаварија – Симбол литијума, **5.** Новоскована реч – Прибор за коња, **6.** Нула – Прво слово – Академија наука (скр.) – Лако ломљива, **7.** Очеви – Француски родитељ, Александар, **8.** Металуршки комбинат (скр.) – Суседна слова, **9.** Општинска подручја, **10.** Француски композитор, Морис, **11.** Ручице за отварање врата, **12.** Горњи дом парламента.

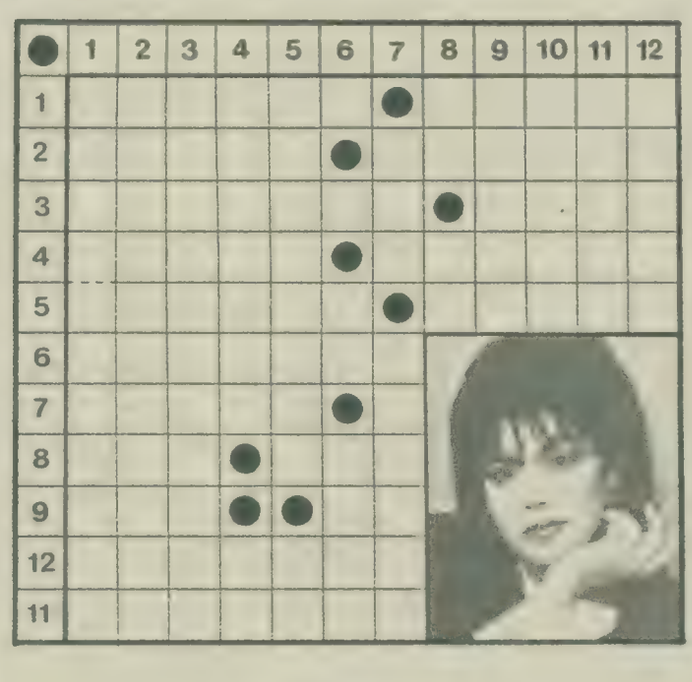

ФОКА

Са којом од седам лопти с десног цртежа наступа фока у циркуској тачки?

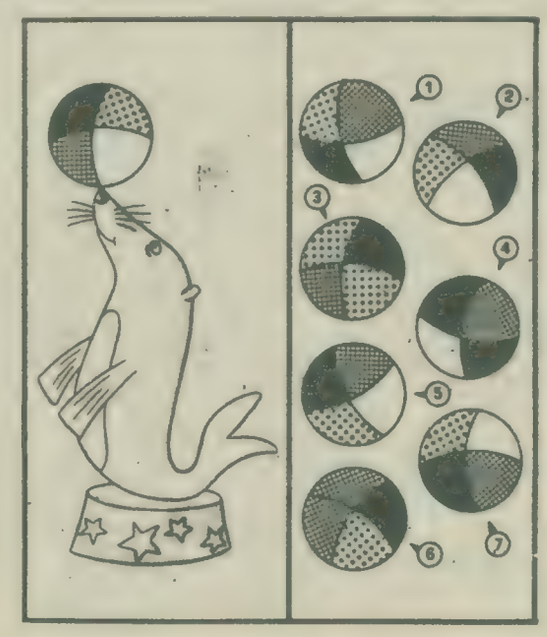

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

УБИЦА ХЛАДНОГ ЛИЦА

Крајем фебруара наишао сам на траг риса – прича Швеђанин Олаф Аберг – а како у нашем крају има доста вукова навукао сам псу бодљикаву огрлицу. После гоњења од два-три сата рис се уморио и застао недалеко од једне букве. Мора да је удаљеност била велика јер мој први метак није погодио, а други нисам успео да испалим јер се рис у једном скоку бацио на пса. Заметнула се жестока борба коју сам покушао да прекинем. То ми је успело рис је оставио пса и бацио ми се право у очи. Стигао сам мало да узмакнем али ме је канџама оштрим као сабља шчепао за слабину. Пао сам лицем у снег са мишљу: „Готов сам!" И био бих да ми у помоћ није притекао мој срчани пас и ослободио ме неумољивог нападача. Наставио је борбу са њим све док рис није утекао. Пас се провео лоше, срећа што је имао бодљикаву огрлицу, иначе не би преживео.

Таква је звер рис, животиња коју подједнако мрзе и ловци и пастири целог света.

Човек и рис ратују од најстаријих времена. У античком Риму приказиван је у арени, ипак ређе од лава и леопарда јер се овај сој и тада теже набављао од било ког свог сродника. У средњем веку насељавао је све веће шуме и сви су га и тада мрзели и здушно гонили. У 15 веку био је у Европи најопаснија звер. За његову кожу добијала се награда. Од тог доба његов број се непрестано смањивао тако да је данас права реткост. Откуд толика мржња човека према рису?

Кад се са висине баци на жртву и зарије јој огромне канџе и зубе у врат, нема јој спаса. А напада све што се креће: од јаребице до – човека!

И друге грабљивице звери убијају више него што им треба за храну, али рис убија буквално сваку животињу на коју наиђе, од најмањег сисара или птица, па све до срне, јелена, самура или ракунастог пса. При том се радије одлучује за веће него за мање животиње. Основни јеловник риса чине ипак зечеви, дивокозе, срне, а од птица јаребице и тетреби, разни глодари, али кад лови по дубоком снегу савлађује и крупне одрасле примерке. Једно је сигурно: рис никада неће опростити лисици коју буквално не може да види очима. Међутим, простор који држе вукови заобилази у широком луку – вук је за риса исто тако опасан и непомирљив непријатељ као рис за лисицу.

Једе само шницле?

Међу ловцима, па и научницима, дуго је било распрострањено мишљење да рис једе мало. У то је веровао и Сергеј Кучеренко, познати совјетски биолог, док се није уверио у супротно. После многих месеци проведених у посматрању ове животиње он је дошао до закључка да одрастао мужјак зими поједе просечно 2,5–3 килограма меса, а кад је много гладан и до 5–6 килограма.

– Једне јесени остао сам задивљен: крупан рис је за дан појео ракунастог пса – осам ки-

лограма меса! Касније сам дошао до још занимљивијих података: породица од три риса смазала је дивокозу за два дана, а стара „мачка" слистила вепра за три дана!

Риса такође бије глас да од убијене жртве одгризе само најслађе комаде, а остало препушта мањим пробирачима. Наводно, једе само свеже месо и никад се не враћа осталима. Море, и те како се враћа – тврде они који га добро познају. Једе и промрзло, чак и накисло месо, наравно кад нема ничег другог.

Ловац који му је пратио траг пуна три сата наишао је на две задављене јаребице и два тетреба. Рис је само једној јаребици откинуо и појео главу. Очигледно, убио их је само зато што су имале несрећу да му се нађу на путу.

дивљујућа: сатима и сатима, а понекад и данима, он је у стању да чека у заседи. Због маскирних боја и савршене непомичности њега је немогуће приметити. А он сам, захваљујући изванредном слуху и оштром оку, примети жртву још из даљине. Кад приђе, баца се на њу брзином муње и готово увек отпрве зграби а борба и са најкрупнијом животињом траје кратко, 10–15 секунди.

Звуци од којих се човеку диже коса на глави

Али, плен често не дође њему на ноге, па грабљивац много чешће мора да лови прикрадајући се. И у томе је рис ненадмашан и скрива се користећи сваки заклон, пробија се кроз шуму нечујно, буквално се сливајући са околи-

Мужјак помаже мајци да храни и васпитава потомство. Младунци расту брзо, већ у октобру тешко их је разликовати од родитеља, и тада почињу да лове с породицом. Читаве зиме подмладак остаје заједно и тек почетком нове сезоне парења одрасли, као да не желе да младунци присуствују породичним „скандалима" и тучама, терају младе од себе.

Млади рисеви се врло успешно припитомљавају, боље но иједна друга мачка, и чврсто везују за свог господара. При томе је занимљиво да се они могу снаћи без родитељске обуке у лову – једноставно знају и без њих шта и како да раде, што се не може рећи за друге звери, на пример лава, тигра или вука. Уопште, сматрају научници, човек је могао са овом животи-

Нема грешке са рисом: округло лице с јаким образима и дугачким бакенбардима, брада са обе стране, кићанке на врху шиљатих ушију

Чак се није удостојио ни да сакрије плен. А онда је наишао на лисичју логу скривену испод крупног камења, копао замрзнуту земљу, пробио до лисице, извукао је и – појео! Укусне јаребице и тетребе је бацио, а смрдљиву лију појео!

Зими по високом снегу, незгодном за крупну дивљач, рис може сваког дана да убије срну или јелена и поједе само најукусније комаде а остатак баци. Понекад дави 2–3 срне дневно, значи 20–30 за једну зиму! Због ове његове облапорности и бије га тако лош глас, али ђаво није тако црн као што изгледа, па и о рису има другачијих мишљења. Научници му се, рецимо, диве.

Брзином муње

Познати амерички природњак Ајвен Сандерсон, који као ретко ко познаје сисаре, каже да је рис оличење снаге, грациозности, лепоте и дивљачности. Рис је заиста снажан и окретан а уз то и најпрепреденији од свих мачака.

Дању се рис обично одмара у својој јазбини, а чим се смрачи, постаје активан. С лакоћом се узвере на неко дрво или стену и изабира удобно место са кога добро види укруг и ту стрпљиво чека плен. Стрпљивост риса је заном. Тако ниско погнут шуња се до жртве, па се једним скоком баца на њу, угризе је за потиљак и – готово.

Љубавни живот риса, као и код сваке праве мачке, почиње у фебруару и траје око месец дана. И док иначе ова звер воли усамљеност и избегава друштво сродника, кад куцне час да се склопи брак сва се правила руше. Женку обично прати неколико мужјака који се непрекидно туку између себе. Животиње које су остали део године врло ћутљиве, сада гласно и реско мјаучу и реже, а у најјачем узбуђењу и махнито урлају. У ноћној тишини од ових звукова човека подилази језа.

У мају на свет долазе 2–3 младунца, који су сасвим беспомоћни, слепи и глуви, а теже 250 грама! За своје потомство нежна мама гради јазбину у забитом делу шуме, испод каквог оборено стабла, у дупљи дрвета или малој пећини, коју изнутра брижљиво обложи перјем, длакама, травом. Ту је топло и суво. Прва два месеца свог живота младунци нагло напредују сисајући. Потом почињу да излазе с мајком и упознају се са сложеним животом шуме. Родитељи им доносе живе мишеве, зечеве и стрпљиво уче како да их хватају, пазећи при том да их не снађе нека невоља.

њом фантастичних способности одавно да живи у миру и пријатељству. У Индији су, рецимо, знали за то да је у овој земљи рис чест гост богатијих домаћинстава где се обучава за лов. А ту је ненадмашан: брз је да може престићи газелу, а птице лови у лету скоком у ваздуху и обара једним јединим ударцем шапе.

* * *

Рис који је некада био распрострањен готово на целој нашој планети, данас је постао права реткост. Пошто га је вековима беспоштедно уништавао, човек је напокон схватио да рис заслужује пажњу и бригу. Касно. Звер је успела да сачува главу само у шумама Карпата, Балкана (Македонија, Плитвице) на Скандинавском полуострву, у Пољској, понегде у Шпанији и на северу Русије. Свуда где је успела да се очува данас је под строгом заштитом државе.

Занимљиво је да се, и поред све своје обазривости, рис не боји претерано човека. У време нарочито хладних зима залази чак и у велике градове као што су Томск, Краснојарск, Иркутск, Читу, а виђали су га и на периферији Москве и Љењинграда. А недавно се рис појавио у самом центру полумилионског града Хабаровска. Баш као да зна да је заштићен и да му нико не сме ништа.

В. М.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

Срце, па још спортско!

Занима ме да ми нешто више кажеш о такозваном спортском срцу и по чему се оно разликује од обичног?

МИЛЕНА
Стари Трг

Досадашња медицинска испитивања и истраживања код врхунских спортиста показују да њихов електрокардиограм показује необичан ритам срчаног мишића. Иако се као нормалан ритам рада срца рачуна 70 до 90 откуцаја у минуту, код многих врхунских спортиста, посебно тркача на дуге стазе, он износи 40 откуцаја у минуту, а код неких и 30. Наравно, ово је последица дуготрајног бављења спортом и организам ових спортиста навикнут је на овакав ритам срца.

Многи спортски лекари предлажу да спортисти са оваквим (спортским) срцем носе око врата плочицу са напоменом о његовом ритму. Јер, уколико током џогирања или неког тренинга ван спортског терена доживе незгоду па се нађу у болници, неће се догодити да лекари приликом указивања помоћи, пошто установе да њихов срчани ритам „није у реду", предузму погрешно лечење.

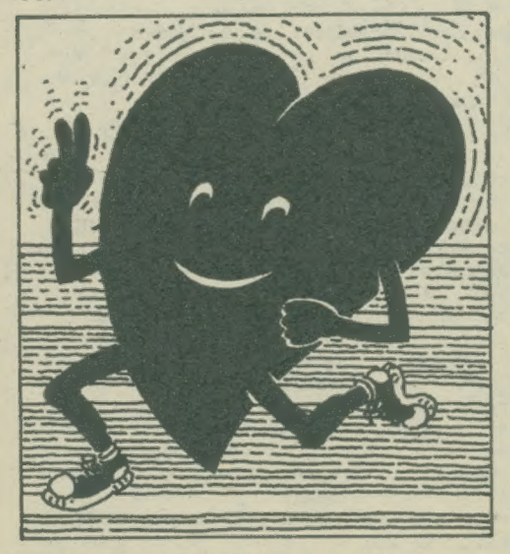

Недостижни соко

Хтео бих да набавим младунче сивог сокола. Помозите ми да остварим ту жељу.

РАНКО
Јабука

Твоја жеља у садашњим условима тешко може да се оствари. Сиви соко је у нашој земљи под трајном заштитом због опасности да као врста нестане. Колико смо успели да сазнамо, код нас ове птице нико не одгаја, а у иностранству су веома скупе и њихов извоз је забрањен.

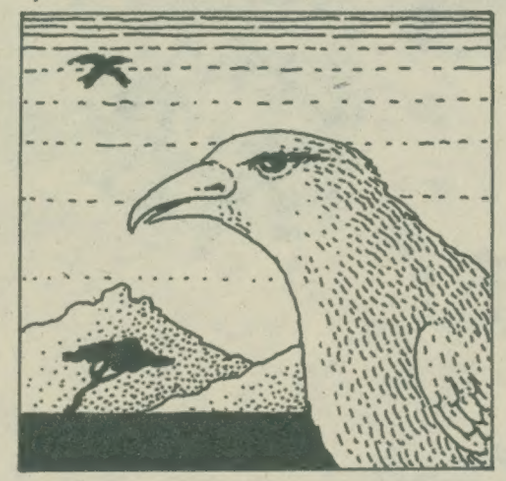

Дебели листови

Имам 14 година и дебеле листове на ногама. Занима ме да ли за ову моју невољу има помоћи.

ДИЈАНА
Бор

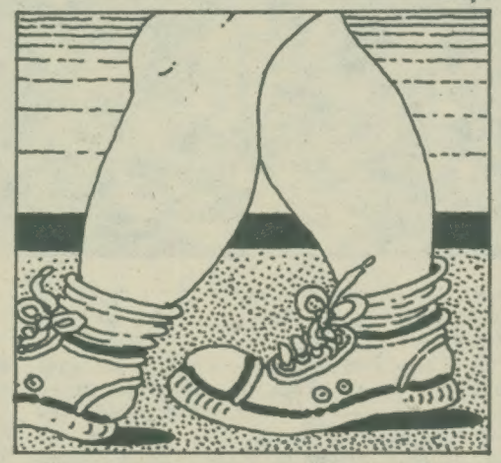

Пожељно је да се што више бавиш пливањем, чак и зими, наравно уколико у Бору има зимски базен. Туширање у кади увек заврши млазом хладне воде, и то од стопала ка бедрима. Два пута недељно окупај се у кади, у води која има температуру 37 °C и у коју треба да додаш 300 грама морске соли. Увек користи прилику да се пењеш степеницама и то на прстима. Ојачаћеш чланке и колена и обликовати листове и бутине.

У твојим годинама не мораш толико да мислиш на листове. У току раста изглед твојих ногу ће се мењати, па ћеш за коју годину бити задовољна њиховим изгледом.

Где је Тракија?

Желео бих да ми одговориш на коме се подручју налазила некадашња Тракија?

МИКИЦА
Темерин

Тракија је некад обухватала пространу област од Карпата на северу до Егејског мора на југу и од Мораве на западу до Црног мора на истоку. Данас Тракија заузима југоисточни део Балкана између Родопских планина и Мраморног мора. Подељена је између Турске, Грчке и Бугарске. Највећи је источни део – турска Тракија где се налазе познати градови Истанбул и Једрене.

Јаворов лист

Желим да ми одговориш који се лист налази на канадској застави – храстов, јаворов или лист канадске тополе?

СТЕВАН К.
Бавaништe

На застави Канаде је јаворов лист. Није ни чудо јер је јаворово дрво симбол земље коју насељава преко 24 милиона становника, претежно британског и француског порекла. Мада је Канада по богатству четинарским шумама на другом месту у свету, на њеној застави ипак се налази лист јавора, иначе листопадног дрвета, због карактеристичног и лепог облика и златножуте боје у рану јесен.

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Звездана Парабуцки, Бакарићева 19, 56225 Бобота, Лудвинци – воли све што воле млади.

●

Анка Подкрајац, Македонска 5, 11080 Земун – 16 година, воли музику, књиге, филмове и дописивање.

Марија Матић, Јове Благојевића 3, 15001 Јевремовац – 11 година, сакупља постере, значке, сличице и марке, воли спорт, посебно кошарку, навија за Црвену звезду.

●

Драгана Томић, Бранка Радичевића 1, 17500 Врање – 12 година, сакупља украсна писма, гумице и налепнице.

●

Тања Петровић, Шафарикова 69, 21400 Бачка Паланка – 15 година, одговара свима.

●

Марко Ранковић, Б. Радичевића 22, 11320 Велика Плана – 17 година, воли дописивање и маштање, није политичар.

●

Сара Бастајић, Мојковачка 56, 11000 Београд – 12 година, воли дописивање, путовања, музику и дружење.

Бели пеликани

Зашто су бели пеликани јединствени и где их све има у нашој земљи?

НЕША
Београд

Бели пеликани су јединствени зато што су као врста веома ретки, готово да им прети изумирање. У нашој земљи има их само на Скадарском језеру и то је једино подручје на Балкану где још живи невелики број ових птица.

Немерљива вредност

Хтео бих да знам да ли је златна олимпијска медаља од чистог злата и колика је њена вредност?

Б. БУРЗАН
Подгорица

Златне олимпијске медаље не додељују се због високе тржишне вредности злата, већ због постигнутог резултата. Злата је вредан резултат, победа, рекорд постигнут на Олимпијским играма.

Олимпијска златна медаља садржи свега шест грама злата, што је приближно десети део укупне тежине одличја, а остатак је сребро. Њена тржишна вредност, као што се види, исувише је мала да би надокнадила труд уложен да се до ње дође спортским резултатом.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ – ВОДОРАВНО: никако, Маркс, Елово, октаве, Дунавац, аван, астра, изрека, утрина, жилет, крајина, ранац, С, Аца, акт, ДИП, РР, ејалати, надимак.

ФОКА: број 7.

БЕРЗА комйутера
Commodore 64 128 Amiga Pc
-НОВО ЗА НОВО
-СТАРО ЗА НОВО
-СТАРО ЗА СТАРО
ОД 10-14ч у КАЈМАКЧАЛАНСКОЈ 42
"ТРИМ" и "СВЕТ КОМПЈУТЕРА" 011/421-203

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање ствари, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кецић

Уредник стрипа
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/I, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика" убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO" – AG, Bernstr. – West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fax 41/64/310472, на конто:
NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Bahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

Годишњу претплату на лист не примамо

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.–
СР НЕМАЧКА	DEM 89.–
ШВЕДСКА	SEK 374.–
ФРАНЦУСКА	FRF 211.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.–

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор
др Живорад Миновић

WALT DISNEY
МИКИ
САТИМА ПОКУШАВАМ ДА ТИ СЕ ЈАВИМ, АЛ' ТИ ЈЕ ТЕЛЕФОН СТАЛНО ЗАУЗЕТ!
ЈАО, НИШТА МИ НЕ ГОВОРИ...
...ДОБИ ДА ВИДИШ РАЗЛОГ!
ЕВО ГА! МОЈА СТАРА КОМОДА! ДАЛА САМ ОГЛАС ЗА ПРОДАЈУ!
ЗВРРР!
АЛО? НЕ, ЈОШ ЈЕ НИСАМ ПРОДАЛА!
ЈЕ Л' ВИДИШ? ЗВОНИ К'О ЛУД!
ЗВРРР!
НИЈЕ ПРОДАТА ИАКО САМ ДОБИЛА НЕКОЛИКО ВРЛО ОЗБИЉНИХ ПОНУДА!
ОХ, ЗАБОГА, НЕ МОГУ ВИШЕ!
ЗВРРР!
ВИДИШ ЛИ, МОЛИМ ТЕ, КОЛ'КО ЈЕ СВЕТ НАВАЛИО!
МОРА ДА ЈЕ ПРИЛИЧНО ВРЕДНА КАД ЈЕ ТОЛИКО ТРАЖЕ!
ОБАВЕШТЕЊЕ
Комода није за продају
© 1991 The Walt Disney Company
All Rights Reserved
Distributed by King Features Syndicate
12-1